

De Groene Gids

CONTACTBLAD IVN EDE

Jubileumnummer
50 jaar IVN EDE

BELEEF DE NATUUR!

IVN afdeling Ede

BESTUUR

Voorzitter: Hans Gonggrijp, 0318-840409, voorzitter@ivn-edel.nl

Secretaris: Jeltje Zeelenberg, Groenestraat 39, 6721 JA Bennekom, 0318-413486, secretariaat@ivn-edel.nl

Penningmeester: Henk Schuijt, 0318-650017, penningmeester@ivn-edel.nl

Overige leden:

Albert Loef, 0318-304713, albertloef@hotmail.com

WERKGROEPEN

Scholen:

Joke Veltkamp, 0317-420703, gewoonjokev@gmail.com

Truus van Otterloo, 0318-621059, truusvanotterloo@tiscali.nl

Jan Hassink, 0318-483568, jdhassink@gmail.com

Jeugdclub:

Ineke Jansonius, 0317-413884, kloen.jans@chello.nl

Vogels:

Hans Westendorp, 0318-418465, vogelwerkgroep.ivn.ede@gmail.com, j.g.westendorp@kpnmail.nl

Natuurfotografie:

Ab van der Linde, a.j.vanderlinde@upcmail.nl

Flora:

Wiebe Verbaan, 0318-611947, w.verbaan1@chello.nl

Natuurwerkgroep Otterlo van het IVN Ede:

Josephine Hendriks, 0318-591125 (na 20.00 uur), jephendriks@gmail.com

- **Vlinders:** Toos van Ekeris, 0318-592095, tvanekeris@upcmail.nl

- **Vogels:** Dick van Houwelingen, 0318-591531, dickvh@ds.nl

- **Overige inventarisaties:** Ellen Roest, 06-22057784, ellenroest@ziggo.nl

VERDERE GEGEVENS

Postadres: Groenestraat 39, 6721 JA Bennekom

Ledenadministratie: servicedesk@ivn.nl

Website: <http://ivn.nl/afdeling/ede>

Bankrekening: NL54 INGB 0000 9515 88 t.n.v. IVN AFDELING EDE

Druk: Editoo b.v., Arnhem

Contributie:

Lid € 24,00

Lid + huisgenoot € 26,50

Vrienden € 12,50 (minimaal)

De Groene Gids Redactie:

Remieke Niermeyer, Jeltje Zeelenberg, Corine Klapwijk, Leonie van Beek

De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden artikelen al dan niet te plaatsen, in te korten of aan te passen.

De Groene Gids is het contactblad van IVN Ede en verschijnt vier maal per jaar.

Inhoudsopgave

IVN afdeling Ede	2
Van het bestuur	3
De geschiedenis van IVN-Ede	4
Dagpauwoog geboren	7
Waterbeestjes vangen	8
Zomer overdenkingen	9
De beginjaren van de Vogelwerkgroep	10
Draaipoot twister	13
Scholenwerk in beeld	14
Flowerwerkgroep toen, nu en straks	15
Schoolgidsen openen ogen scholieren	17
De Fotowerkgroep vanaf 1994	18
Terugblik, herinneringen en toekomst - werkgroep Otterlo	21
Uitnodiging lezing	23
Een grens ...	23
Herinneringen van een IVN-er vogelaar	25
De jeugdclubs	25
Jeugdclubs in beeld	27
Hoe is het gegaan met de Groene Gids?	28
Werkgroep logo's	30
Het fladdert mussen	31
Bespiegelingen over de toekomst	31
Agenda	32

Kopij

Gelieve aan te leveren vóór 1 november 2018.

Remieke Niermeyer, tel. 0318-630638, e-mail: redactie.gg@gmail.com

Teksten als word (.doc of .docx), afbeeldingen in jpeg.

Voorplaat

De kleine zonnedaauw (Drosera intermedia).

Dit kleine vleesetende plantje, van ongeveer 5 cm groot, komt voor op Erica Noord, Klein Bylaer in de gemeente Barneveld. Duidelijk zijn de glinsterende druppeltjes (als dauw) te zien. Dit is een eiwit oplozend enzym, afgescheiden door de rode borstelachtige klieren, waarmee de plant zijn prooien (insecten) verteert.

Datum: 28-6-2018

Wim Muller

Van het bestuur

De redactie van de Groene Gids heeft een prachtig jubileumnummer gemaakt met leuke verhalen van 'vroeger'. Ik wens u veel leesplezier!

Een jubileumjaar met een langdurige hittegolf. Heel triest te zien hoe de natuur daaronder te lijden heeft. Het vergt heel veel van de veerkracht van onze flora en fauna. En dan te bedenken dat we in de toekomst door de klimaatverandering veel vaker hiermee te maken zullen krijgen. Dan realiseer je je dat we echt toe moeten naar een duurzame samenleving. IVN kan ook daar een steentje aan bijdragen.

Veel belangstelling voor onze lustrumactiviteiten

Ons jubileumjaar gaat niet ongemerkt voorbij. De activiteiten zijn druk bezocht en ook de pers toonde interesse met artikelen, foto's en een groot interview in Ede Stad.

Op ons 50-jarig jubileumfeest was de zaal helemaal vol. Helaas moest onze spreker Hans Dorrestijn zijn vogellezing onverwacht afbreken. Hij voelde zich niet goed. Heel jammer, maar gelukkig was de terugblik op 50 jaar IVN Ede heel leuk en na afloop hebben we gezellig met veel leden, oud-leden en bekenden bij de borrel nagepraat.

De opening van het vernieuwde Proosdijpark met ons informatiebord met '50 jaar IVN Ede' was een groot succes. Heel veel kinderen hebben bij onze kraam enthousiast uilenballen uit elkaar gehaald of 'gehangeld' naar (plastic) waterbeestjes.

Op de kunstmarkt in Bennekom hebben tijdens het tellen en ringen van de gierzwaluwen meer dan 40 kinderen bij de IVN kraam van karton een gierzwaluw gemaakt.

Ook de scholenwerkgroep is druk bezig om in september de basisscholen een vlinderstruik met lesmateriaal aan te bieden. De scholen hebben al enthousiast gereageerd. Bij de start komt wethouder Willemien Vreugdenhil om het jubileumnummer van de Groene Gids in ontvangst te nemen.

Er komen nog meer activiteiten. Op 15 september is ons uitje naar het Naardermeer en op 20 november een lezing van Hugh Jansman over 'Herten, wolven en natuurbeheer op de Veluwe en de Oostvaardersplassen'.

Nachtzwaluwexcursie voor gidsen

Voor de actieve gidsen die de excursies verzorgen van ons activiteitenprogramma heeft de Natuurgidsenwerkgroep een avond georganiseerd met koffie, gebak en een nachtzwaluwexcursie onder leiding van Dick van Houwelingen. We waren met negen personen en hebben genoten van een schitterende zonsondergang, een mooie roodborsttapuit en na een poosje wachten hoorden en zagen we de nachtzwaluw. Hij vloog diverse rondjes om ons heen en liet nog een keer zijn kenmerkende roep horen. Een fantastische natuurbeleving!

IVN Regio Veluwe overleg en Landelijke Raad

Een belangrijk onderwerp op deze vergaderingen was de brochure 'In veilige handen bij IVN' en de Verklaring omtrent gedrag (VOG) voor vrijwilligers die werken met kinderen en andere kwetsbare personen. Deze verklaring wordt verplicht gesteld voor alle IVN'ers die hiermee te maken hebben. IVN Ede heeft dat trouwens al ingevoerd.

Dialoogsessies over de toekomst van IVN

Ik heb deelgenomen aan de Dialoogsessie in Apeldoorn over de toekomst van IVN en de samenwerking tussen de vrijwilligers en de beroepskrachten. Het is belangrijk dat de communicatie tussen afdelingen en de beroepsgroep versterkt en verbeterd wordt. Het gaat daarbij niet alleen om informatie, maar ook om persoonlijk contact en begrip voor elkaars situatie.

Redactie van de Groene Gids

Ik wil Frits Roest bedanken voor zijn inzet als redactielid van de Groene Gids. Ik ben erg blij dat Corine Klapwijk de redactie van de Groene Gids komt versterken, naast haar inzet voor educatie.

Automatische Incasso van de contributie

De automatische incasso van onze contributie is eindelijk geregeld. Die is, als het goed is, begin juli bij onze leden afgeschreven. Alleen bij de contributie voor huisgenootleden is er bij de incasso iets fout gegaan. Gelukkig heeft dat geen financiële gevolgen voor onze afdeling en de fout wordt hersteld, zodat volgend jaar de juiste bedragen worden afgeschreven.

Frits Storm heeft heel veel tijd besteed om de incasso bij landelijk IVN rond te zetten. Ik wil hem dan ook hartelijk danken voor zijn inzet en geduld bij dit project, dat veel langer duurde dan eerst was voorzien.

Privacy wetgeving

Zoals alle verenigingen heeft ook IVN Ede een privacy statement en een privacy beleidsplan opgesteld. Die zijn te lezen op onze website.

We hebben een drukke periode met heel veel activiteiten achter de rug. Elke keer weer ben ik verrast door het enthous-

siasme en de kennis van onze gidsen en de overige vrijwilligers van onze vereniging. Met z'n allen maken we van IVN Ede een bruisende afdeling, waar we trots op kunnen zijn! Hartelijk dank daarvoor!

Hans Gonggrijp

De geschiedenis van IVN-Ede

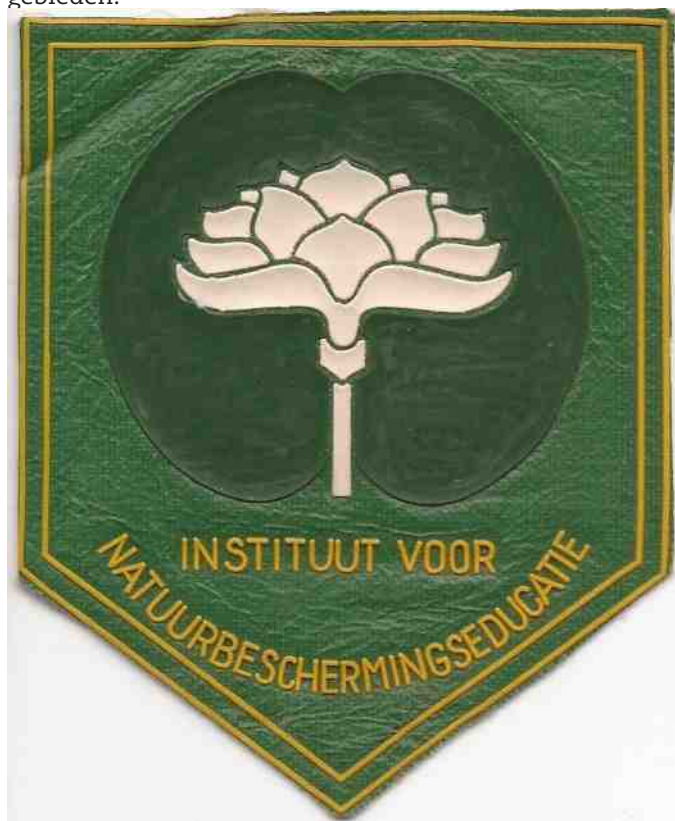
De IVN-afdeling bestaat ongeveer 50 jaar. In die tijd is er veel gebeurd. Daar zou een dubbeldik nummer van de Groene Gids over volgeschreven kunnen worden. We hebben ervoor gekozen een aantal punten uit de geschiedenis wat uitgebreider te bespreken, daardoor blijven er ook veel zaken niet genoemd.

Oprichting

De afkorting IVN stond bij de oprichting voor "Instituut Voor Natuurbeschermingseducatie". Sinds 1981 betekent de afkorting IVN 'Instituut voor Natuur- en Milieueducatie' en in 2017 werd besloten dat de volledige naam Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid is. De afkorting IVN bleef in verband met de naamsbekendheid gehandhaafd.

IVN werd in 1960 opgericht en kwam voort uit de "Bond tegen Verontreiniging van Natuur en Stad" (1939). Deze Bond had tot doel via "natuurwachters" ongewenst gedrag van bezoekers in natuurgebieden te corrigeren. In 1948 werd de naam omgezet in Bond van Natuurbeschermingswachters, een landelijke vereniging met afdelingen en districten. De IVN-oprichters hadden nauwe betrekkingen met deze "Bond", maar wilden in plaats van "corrigeren" meer "educatie bedrijven".

In maart 1950 werd de Natuurbeschermingswacht Ede, de 24e in Nederland, opgericht. Bij de oprichtingsvergadering meldden zich 26 vrijwilligers. Overigens werd al in 1948 de Natuurwacht in Lunteren opgericht en eind 1950 de Natuurbeschermingswacht in Veenendaal. De leden van deze natuurwachters verzorgden ook wandelingen in de natuurgebieden.

Waarschijnlijk is de IVN afdeling in Ede opgericht in september 1964. Hierover zijn geen documenten beschikbaar, maar in oktober 1964 werd in de Edesche Courant voor het eerst IVN-afdeling Ede genoemd: "de jaarlijkse herfstwandeling van het Instituut voor Natuureducatie in de Sijsseelt werd geleid door de heer M. Wiegeraadt, voorzitter van de plaatselijke afdeling.

De eerste jaren

Hierover is weinig bekend. Ons archief gaat terug tot 1980, het contactblad verscheen voor het eerst in 1978. Wat we weten komt uit krantenartikelen en verhalen van mensen die de begintijd hebben meegemaakt.

André Hartgers nam naar aanleiding van het interview met Hans Gonggrijp en Joke Veltkamp, dat in Ede Stad stond, contact met het bestuur op. Hij denkt dat IVN Ede op 1 september 1964 is opgericht door de heren Gerrit Jan Gerritsen en Marten Wiegeraadt. Gerritsen was de schoonvader van André. Hij was altijd in de bossen en wist veel van de natuur. Daarom werd hij benaderd om de mensen wat van de bossen te laten zien.

Wiegeraadt was jarenlang lid van de gemeenteraad van Ede en wethouder. Ook was hij voorzitter van de Natuurbeschermingswacht Ede. Hij werd de eerste voorzitter van de IVN-afdeling Ede.

André was zelf geen lid van IVN, maar was goed thuis in de bossen van Ede en werd vaak gevraagd om wandelingen te begeleiden. Het was in het begin heel druk en er waren niet genoeg IVN-gidsen. Hij vertelt dat op een gegeven moment het landelijk IVN de voorwaarde stelde dat IVN-gidsen de officiële IVN-gidsenopleiding hadden gevolgd. Toen kwam de klad erin. "Als die Amsterdammers mij moeten vertellen wat er hier in de omgeving aan natuur te zien is, dan hoeft het van mij niet meer". De gidsen deden toen excursies voor Ede (VVV, gemeente) en niet meer voor IVN.

Verandering

Vanaf 1978 veranderde er veel. Allereerst verscheen in september 1978 de eerste uitgave van het tweemaandelijkse contactblad van het Instituut voor natuurbeschermingseducatie afdeling Ede-Bennekom-Veenendaal. Voorzitter Gerrit Jan Gerritsen schrijft: "Eindelijk is het zover. Onze afdeling gaat een contactblad uitgeven. Voorlopig zal dit blad 6 maal per jaar verschijnen. Dat dit mogelijk is komt door het enthousiasme van een aantal leden, die daarmee blijken geven werkelijk gemotiveerd te zijn. Er werd door deze mensen een werkgroep gevormd om te komen tot het uitgeven van een eigen contactblad".

Het doel van het blad was dat iedereen op de hoogte gehouden werd van alle activiteiten binnen de afdeling. Speciaal van de werkgroepen werd verwacht dat zij eenmaal in de twee maanden een verslag opstelden waarin vorderingen en andere zaken worden gemeld. In de eerste editie ging het over het volgende:

- De organisatie van een natuurtentoonstelling in de Reehorst, speciaal voor het schoolgaande kind. De tentoonstelling werd in de avonduren opengesteld voor het publiek,
- De oprichting van werkgroepen,
- Het houden van kontaktavonden eens per maand om de onderlinge band te versterken, de ene keer in Bennekom in de Brink en de andere keer in Ede in de Open Haard in het Beatrixpark.

Een van de leden van de werkgroep redactie was Gijs Vermeulen. Hij volgde op dat moment de natuurgidsencursus. Van 1979 tot 1984 was hij voorzitter van IVN Ede. In een terugblik in 1993 schreef hij: "Het werd al spoedig duidelijk dat de activiteiten op een vrij laag niveau stonden. Met moeite werden een paar wandelingen vastgesteld. Uit oude stukken, die helaas verloren zijn gegaan, heb ik wel kunnen zien dat het IVN Ede-Wageningen, zoals het toen in de boeken stond een actieve periode gekend heeft". Naast bovenstaande activiteiten noemde hij de tentoonstellingen in 1978 en 1979 voor de 2 hoogste klassen van de basisscholen, die 's avond toegankelijk waren voor iedereen; de aanstelling van een schoolbioloog door de gemeente Ede en de bouw van een milieu educatie centrum (MILEC); de organisatie van een gidsencursus elke 2 jaar.

Splitsing

In 1980 werd besloten Wageningen niet meer tot het werkgebied van de afdeling te rekenen, vanwege een jarenlang slepend conflict hierover met IVN West Veluwezoom. Zij rekenden Wageningen, Renkum en Rhenen tot hun werkgebied. Later zou Rhenen bij Veenendaal komen. In 1984, Piet Griffioen was toen voorzitter, werden voor het eerst statuten genoemd en werd een huishoudelijk reglement vastgesteld. Dat jaar waren er ook plannen om te komen tot een aparte IVN afdeling in Veenendaal. Door de groei van de activiteiten zowel in Ede als in Veenendaal had het bestuur eigenlijk al te maken met twee volwaardige afdelingen. Bert de Ruiter, die de eerste voorzitter werd van IVN Veenendaal, vertelt dat in Veenendaal de nadruk meer lag op het milieu, waardoor er veel contacten met de gemeente waren. Er was behoefte aan een eigen voorzitter, ook als aanspreekpunt voor de gemeente. Daarom werd in goed overleg besloten in 1985 de afdeling in tweeën te splitsen. Er bleef wel samenwerking, met name tot op de dag van vandaag op het gebied van de natuurgidsencursus.

Bestuur

Helaas moest Piet Griffioen in 1985 om persoonlijke redenen aftreden, Remieke Niermeyer verving hem tijdelijk en werd in 1986 tijdens de Algemene Ledenvergadering als voorzitter gekozen. In 1989 werd zij opgevolgd door Joke Veltkamp.

In 1993 werd Joke Veltkamp opgevolgd door Hans Hartvelt. Hij werd in 1996 herkozen, maar moest per januari 1998 met al zijn activiteiten voor het IVN stoppen. Het voorzitterschap kon hij niet langer combineren met zijn nieuwe drukke baan. Een opvolger werd niet gevonden. Ook was er in 1997 een vacature voor secretaris, die nog niet ingevuld was. Hans Hartvelt schreef: "Misschien moeten we de mogelijkheden van samenwerking of zelfs een fusie met andere verenigingen onderzoeken".

In 1998 waren er nog steeds geen voorzitter en secretaris. Hans van den Berg nam tijdelijk het voorzitterschap waar en Stanny van Barneveld, die al lid van het bestuur was, eind 1998 de taken van de secretaris. In 1999 werden op de ALV Sander Belgraven tot voorzitter en Ria van de Bor tot

secretaris benoemd. Beiden hadden net de natuurgidsenopleiding gevolgd.

Jubilea

In 1977 vierde IVN Ede het "zilveren" jubileum. Zo stond het in de Edese Courant van 23 maart 1977, maar waarschijnlijk werd het 12.5 jarig bestaan bedoeld. Bij de foto staat: De eerste voorzitter van de Edese IVN-afdeling M. Wiegeraadt bekijkt samen met de huidige eerste man G.J. Gerritsen de jubileumexpositie in Ons Huis. Het 30-jarig bestaan van landelijk IVN werd in Ede in oktober 1990 met een aantal activiteiten gevierd.

In 1992 stelde men vast dat 25 jaar geleden de afdeling IVN Ede - Veenendaal werd opgericht. Er wordt een jubileumboekje uitgegeven, maar de streefdatum 19 september 1992 is niet haalbaar. Daarom wordt besloten het boekje te presenteren in het voorjaar van 1993 en het jubileum te vieren als jubileumjaar van 1-8-1992 tot 1-8-1993. Secretaris Hans van den Berg schrijft: "Ergens in dat jaar is het 25 jaar geleden dat IVN Ede, toen nog IVN Ede - Veenendaal, officieel het levenslicht zag. De exacte datum ligt ergens verborgen in de spelonken van het landelijk IVN archief en is helaas nog steeds niet boven water gekomen".

Het jubileum werd 19 maart 1993 gevierd in de Reehorst met:

Programma 1	
20.00	Opening door Hans Hartvelt, coördinator Project Jubileumboek
20.05	Dincklaanbeeld door Renk Ruiter, natuurfotograaf
20.10	Terugblik op 25 jaar IVN door Piet Griffioen, oud-voorzitter IVN-EDE
20.20	Visie van Gemeente Ede op natuur- en milieueducatie door R. Spiegelberg, wethouder financiën, volkshuisvesting en ruimtelijke ordening
20.30	Dincklaanbeeld door Renk Ruiter, natuurfotograaf
20.35	Overhandiging eerste exemplaar jubileumboek aan de Heidekoningin door Hans Hartvelt
20.45	Informeel gedeelte

Naar aanleiding van dit laatste jubileum besloot het huidige bestuur dus in 2018 het 50-jarig jubileum te vieren.

Werkgroepen

Het eerste lijstje in het eerste kontaktblad september 1978

- Scholen
- Redactie
- Pers/propaganda
- Inventarisatie
- Wandelingen
- Fotografie

In de Nota taakomschrijvingen werkgroepen van de IVN afdeling Ede - Veenendaal - Wageningen (zonder jaartal, maar deze moet gezien de naam van de afdeling van 1979/1980 zijn) is de werkgroep inventarisaties verdwenen, maar zijn de werkgroepen cursus, tentoonstellingen en natuurspaden erbij gekomen.

In 1984 werd de vogelwerkgroep opgericht door Hans Westendorp, die nog steeds coördinator is, en Jarko Meurs. Het derde nummer van de Groene Gids van 1994 was met 12 artikelen geheel gewijd aan het 10-jarig jubileum van de vogelwerkgroep.

vogelwerkgroep.

De werkgroep VENEL, wat staat voor Vrijwillig Educatief Natuur- En Landschapsbeheer ging eveneens in 1984 van start, maar stond in 1992 op een laag "pitje" en werd later opgeheven.

In 1993 werd de werkgroep Ruimtelijke Ordening en Milieu opgericht. Hans Hartvelt was hier de coördinator van en in 1996 nog het enige lid. Er was regelmatig overleg met de wethouder. De werkgroep hield zich bezig met vele zaken, waaronder bestemmingsplannen Kernhem en Breukereng, luchtmobiele brigade, A12/HSL, jachtbeleid, bosbeheersplan, maar ook de huisvesting van IVN Ede. Nadat Hans ermee moest stoppen lezen we niets meer over deze werkgroep.

De eerste fotowerkgroep leidde op een gegeven moment een kwijnend bestaan en werd opgeheven. In 1994 volgde een nieuwe start met zeven enthousiaste leden en als coördinator Dick Klein Geltink. In 2014 werd het 20-jarig bestaan gevierd met een fotowedstrijd, een werkgroepenmarkt in het Groenhorstcollege en een fotopresentatie van de natuurgebieden in Ede.

De Natuurwerkgroep Otterlo werd in 1998 opgericht en is nog steeds zeer actief. Als enige van de werkgroepen geven ze een paar maal per jaar een digitale nieuwsbrief uit.

Natuurgidsencursus

In oktober 1964 stond in de Edese Courant de aankondiging van een cursus voor de opleiding tot natuurgids, die werd georganiseerd door de afdelingen Ede en Lunteren van het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie in samenwerking met andere afdelingen op de Zuid West Veluwe. Voor kandidaat deelnemers(sters) van 17 tot 70 jaar bestond de mogelijkheid zich schriftelijk te melden vanaf maandag 9 tot en met woensdag 18 november bij een van de volgende adressen. Zij die zich wilden aanmelden moesten voldoen aan normaal te stellen normen van fatsoen en beschaving en moesten gunstig bekend staan. Er waren voldoende aanmeldingen en de cursus ging van start op maandagavond 14 december 1964 in hotel Buitenzorg.

In 1972 was Henk Hoefakker een van de deelnemers. In de Groene Gids van 2010 vertelde hij: "De cursus werd georganiseerd door de IVN - afdelingen Wageningen, Ede en Renkum en werd gegeven door de heer Griethuizen. Om de zaterdag was er een les en om de zaterdag gingen we het bos in".

Greet Kerkhof Mogot deed de cursus in 1978, deze werd toen gegeven door de heer Gerard Redeker, bioloog. Gijs Vermeulen, de latere voorzitter, deed dezelfde cursus, evenals Bert de Ruiter, de eerste voorzitter van IVN Veenendaal. In de oude Groene Gidsen lezen we dat de cursus elke 2 jaar werd gegeven. In de aankondiging in de Groene Gids in 1979 staat het volgende: "Doel is mensen op te leiden tot natuurgids, d.w.z. iemand die bekwaamheid heeft verworven om an-

deren de waarde van natuur te leren beseffen. Hiervoor moet men de natuur kennen en bewust beleven. 36 lessen in 18 avonden en een minimum van 30 lessen buiten. Het examen bestaat uit schriftelijk gedeelte en een praktisch, het leiden van een korte exkursie. De leiding heeft de heer Redeker, docent biologie PA Arnhem." Bert de Ruiter vertelt dat het vooral om kennis ging, er was weinig aandacht voor educatieve vaardigheden.

In 1981 werd een provinciaal IVN consulent aangesteld. Deze was het niet eens met de manier waarop de natuurgidsencursus, die op dat moment werd voorbereid, werd gegeven. Er kwamen meer opdrachten in en men zou reeds vanaf het begin meer in groepsverband werken. De cursus startte op 22 september 1981 met onder andere de deelnemers Piet en Tiny Griffioen, Joop Galesloot en Remieke Niermeyer.

Daarna worden cursussen genoemd in 1985 met 39 deelnemers; 1989 met 24 deelnemers, deze werd in 1990 afgesloten met 16 cursisten waaronder Dick Klein Geltink; najaar 1992 tot december 1993, waarvan 16 leden van IVN Ede o.a. Stanny van Barneveld, Hans Hartvelt, Roel van Ekeris, Kees Melis en Albert Loef het diploma ontvingen; 1997 met onder andere Ria en Rob van de Bor; 2002 met onder andere Wiebe Verbaan en Dick van Houwelingen; 2011-2012 met onder andere Hans Gonggrijp, Geurt van Steenbeek, Kees Jan Schilstra en Jeltje Zeelenberg. De cursussen werden samen met IVN Veenendaal - Rhenen en Zuidwest Veluwezoom gegeven. De laatste cursus, nu IVN- natuurgidsenopleiding geheten, werd in april van dit jaar afgesloten. Tijdens deze cursus werd ook samengewerkt met KNNV Wageningen e.o.

De cursussen worden met steeds grotere tussenpozen gegeven. Er worden veel hogere eisen aan gesteld en voorbereiding en uitvoering vergen mede daardoor veel meer tijd en inspanning van de organisatoren en docenten. Ook aan de cursisten worden meer eisen gesteld als zij het diploma willen behalen. De tijd dat alle lessen door dezelfde persoon werden gegeven is voorbij!

Locaties

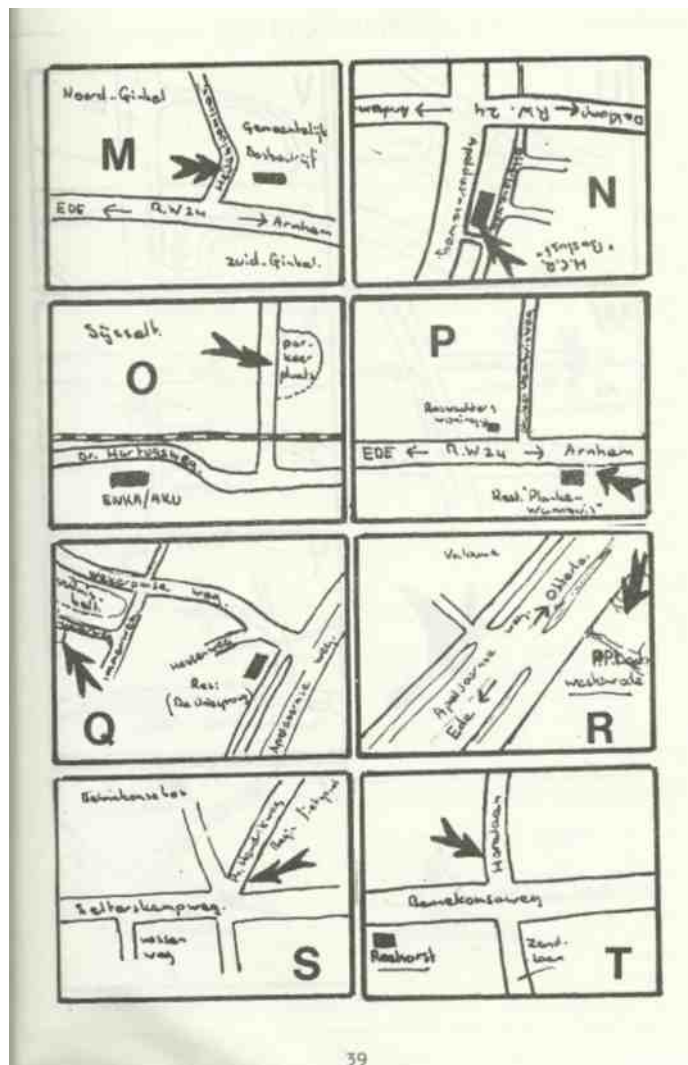
De eerste jaren waren er elke maand bijeenkomsten in afwisselend 'De Brink' in Bennekom en De 'Open Haard' in het Beatrixpark in Ede. De afdeling in de persoon van toenmalige voorzitter Gijs Vermeulen van IVN Ede maakte zich erg sterk voor de bouw van een Milieueducatiecentrum. In 1980 was het zo ver, tegelijk met de aanstelling van de schoolbioloog, Freek Fokkert. In 2004 werd ondanks protesten van het IVN - bestuur en van vele anderen het Milec opgeheven. 's Heerenloo heeft het gebouw van MILEC overgenomen en er is nu Publieksboerderij de Proosdij in gevestigd. IVN - Ede kon gebruik blijven maken van de vergaderruimte, maar moest daar vanaf 2013 voor betalen. In basisschool de Triangel in Ede-Veldhuizen konden we voor minder geld een lokaal huren met ruimte voor onze eigen kasten. Helaas had de school al na 2 jaar de ruimte weer nodig. Vanaf 2016 huren we de ruimte in Speeltuin de Zanderij.

Tenslotte

IVN Ede is nu ruim vijftig jaar oud, maar nog steeds springlevend! Er zijn ongeveer 200 leden en tachtig vrienden, vroeger donateurs genoemd. Een groot deel van de leden is actief in de werkgroepen. Zo namen de leden van de scholenwerkgroep in 2017 ruim 2000 kinderen mee de natuur in! Ook waren er 33 publieksexcursies die gezamenlijk 439 volwassenen en 56 kinderen trokken en 16 wandelingen op verzoek met in totaal 260 deelnemers.

In vergelijking met de eerste jaren van IVN Ede is het nodige veranderd. Veel is nog steeds herkenbaar, zoals de inzet van de actieve leden, de organisatiestructuur in werkgroepen, de samenwerking met IVN Veenendaal-Rhenen en IVN Zuidwest Veluwezoom bij cursussen, maar helaas ook de moeite die het kost om bestuursleden, werkgroepcoördinatoren en actieve leden te vinden.

Jeltje Zeelenberg

startpunten van publieksexcursies werkgroep wandelingen

Dagpauwoog geboren

Zojuist heb ik iets heel bijzonders meegemaakt. Ik zag een vlinder geboren worden. Een Dagpauwoog. Het ging heel snel. In anderhalve minuut was het gebeurd. Alles staat op de film!

Ik had gewaarschuwd kunnen zijn door een straaltje naar beneden vallend vocht in mijn vlinderkast met 9 poppen. Opeens zie ik de onderkant van een pop openbreken. Snel pak ik mijn camera. De buitenkanten buigen verder naar buiten. Een kop wordt zichtbaar. Daar floepen de antennes tevoorschijn. Onderste boven kruipt de vlinder uit haar jas. Ze kruipt verder naar boven en gaat daar hangen. De vleugeltoppen zijn eerst nog gekreukeld, de grote ogen zijn zichtbaar. Alle kleuren zijn al aanwezig!

Het is 25 juni. Twee weken geleden zette ik een tiental dikke zwarte rupsen op brandnetel in mijn vlinderkooi. Een paar dagen ververste ik het groen tot de rupsen gingen hangen in de plant en aan de zijkant van de kooi, ik telde er 9. Geleidelijk aan veranderde de kleur. Rups werd pop. De buitenkant werd geelwit doorschijnend met parelmoervlekjes. Binnenin werd alles heel donker. Na 9 dagen werd de onderkant steeds breder en kroop een vlinder eruit.

Wat een wonder! Wat gebeurde er in die 9 dagen? Het leek of de pop rustte maar niets is minder waar. Er was een complete metamorfose van rups naar vlinder. Van blad-etend en kruipend naar nectar-opzuigend en vliegend insect. Hoe wordt dit proces aangestuurd? Ik las dat een groepje embryonale cellen vlak achter de kop voorbestemd zijn om uit te groeien tot vlinder.

In het popstadium kan de vlinder niet eten. Alle onderdelen van de rups zijn gebruikt om de vlinder te vormen. Als dit geen hergebruik is!

In mijn kooi hangen intussen 6 vlinders. Er is geen belangstelling voor de bloemen en suikerwater in de kooi. Zodra de zon even doorkomt zie ik gefladder. De kooi gaat open. De vlinders vliegen hun vrijheid tegemoet. Misschien overwinteren ze wel in mijn schuur. Dat zou heel mooi zijn!

Joke Veltkamp

Waterbeestje vangen

'Meneer Ad', na het zien van mijn IVN-shirt en -pet en een blik op mijn naamkaartje, 'het is net of u bij de Plus werkt'. De eerste vraag van een enthousiast kind. 'Eens kijken dan, wat er vandaag in de aanbieding is in de poelen' is mijn reactie. Ik haal vandaag een goed voorbereide groep op. Ze hebben filmpjes bekeken op YouTube en ook de instructiefilm die Ineke Jansonius en haar zoon Jan-Freerk hebben gemaakt over de Horapoelen en het scheppen van waterbeestjes.

Bij de poelen staat de hele groep gidsen al te popelen om te beginnen. Niet veel vertellen dus, meteen aan de slag! De gidsen coachen, begeleiden en brengen hun enthousiasme over op de kinderen. Het resultaat na een uurtje scheppen mag er zijn. Trots toont elk groepje zijn aquarium met de mooiste vondsten. Wat werd er veel gevangen en ...weer teruggezet na afloop. Kikkervisjes en paddevisjes natuurlijk in alle stadia, maar ook libellelarven, hafte- en jufferlarven, larven van de geelgerande watertor, jonge en oude staaftwantsen, bootsmannetjes, schrijvertjes, poel-slakken, posthoornslakken, mosseltjes, salamanderlarven, stekelbaarsjes. Soms ook nog een ander visje, een watermijt, een waterschorpioen, een bloedzuiger en eitjes van slakken. Toppunt van vangst is toch wel een rietstengel met daaraan de laatste jas van een libellelarve. Trots mag deze mee naar school.

Dit jaar hebben we 14 excursies met scholen verzorgd aan de Horapoelen en op 10 juni ook nog een publieksexcursie, waar ruim 50 mensen aan deelnamen.

Opvallend is het verschil in voorbereiding door de leerkracht van de groep en de interesse van de kinderen. Daar moet je als gids goed mee omgaan en proberen er het beste van te maken. Bij de ene groep zijn de zoekkaarten in trek en gaan de kinderen systematisch op zoek via de vragen naar de naam van het gevangen beestje. Bij een andere groep ligt de interesse vooral bij de kleine kikkertjes die overal rond de poelen rondhuppelen. Maakt dat wat uit? Het gaat er om dat ze zich verbazen over de natuur en daar verwondering en ontzag voor krijgen. Wij als gidsen hopen dat we daar een stukje aan hebben kunnen bijdragen. Dat de kinderen geleerd hebben hoe belangrijk de poelen zijn voor de insecten en dat het eten en gegeten worden is in het water. Dat de natuur gevarieerd is en dat we daar zuinig mee om moeten gaan.

We zijn ook blij als de scholen er een vervolg aan geven op wat voor manier dan ook. Zo kregen we van groep 5/6 van de Zuiderpoort een fotocollage terug waarin de kinderen de gevonden diertjes allemaal hadden geplaatst in een overzicht in drie groepen amfibieën, insecten en vissen. Dat het driedoornig stekelbaarsje ineens een stekelpaard is geworden, ach dat is toch leuk! Zoals je op de foto kunt zien, heeft het 'paard' in ieder geval drie stekels, dat dan weer wel!

Ad Meijs

Alles voor kamer en tuin

Onder **1** dak

Harkes
tuincentrum
...daar bloeit wat moois!

Klinkenbergerweg 29

Ede

Tel 0318-612694

Zomer overdenkingen

1 augustus 2018

Ja, 21 juni begint de zomer, maar wij hebben al veel eerder die warme tijd ervaren. Zon, zon en nog eens zon en regen kan je wel vergeten.

Alles bloeit en groeit, maar de planten worden langzamerhand toch dorstig. De bladeren gaan hangen of verkleuren herfstig. Vruchten zoals van braam, lijsterbes, vlier, gelderse roos rijpen snel af.

Het lijkt wel herfst, want berken, hazelaar, krent en nog veel meer verkleuren geel en verliezen hun blad. Onder eiken liggen mini eikeltjes met napje en al en ook onder de hazelaar regent te kleine noten. Populieren laten grote takken met blad en al vallen.

De temperatuur stijgt naar boven 35° C. Soms is er dipje en hier en daar wat regen. Dan wordt het weer wolkenloos en warm. Er worden vergelijkingen gemaakt met de zomer van 1976 en ergens in de jaren 50. Records worden verbroken. In een versteend gebied, zoals in steden en grotere dorpen, vol stenen gebouwen, bestraat oppervlak en versteende tuinen waan je je in de tropen. Als je het geluk hebt om tussen groen met vooral loofbomen te wonen valt het nog een beetje mee. Ook hier snakt het groen naar water.

Tja aan de straalstroom en stagnerende hogedrukgebieden kun je weinig doen. Voor de verstening ligt dat anders. Denk daarbij aan sedum daken, meer groen in de wijken en vooral bomen in die beplanting.

In Duitsland is er al jaren een verplichting om bij het bebouwen van groen oppervlak een percentage van het daarbij ontstane verharde oppervlak met groen te bedekken.

Levend groen draagt bij aan temperatuur regulering en daarnaast beperkt het na een stortbui het krijgen van "natte voeten". Een gezonde loofboom levert per dag even veel verkoeling als 10 airco's.

Dus ga voor levend groen, bedek daken, haal tegels eruit en leg waar mogelijk water doorlatende bestrating. Het gaat beslist weer regenen.

Remieke Niermeyer

De beginjaren van de Vogelwerkgroep

In mijn bijdrage aan het jubileumnummer van de Groene Gids haal ik herinneringen op aan de beginperiode van de vogelwerkgroep. Om aan deze herinneringen de juiste datums en andere details te kunnen koppelen, heb ik me door ruim 38 kg archief geworsteld. Nadat de stapels papier doorgeploegd waren en weer, terug in de dozen, naar zolder waren gebracht (mijn vrouw Martine deed nog een vergeefse poging: “dat kun je nu toch zeker wel allemaal weggooiën?”), had ik aanvankelijk informatie genoeg om zo’n 35 jaar Vogelwerkgroep te beschrijven.

Dat heb ik echter niet gedaan. Omdat ik weet dat ik doorgaans de neiging heb alles veel te uitvoerig en overcomplete te willen beschrijven, heb ik vooraf aan Jeltje Zeelenberg gevraagd hoeveel tekst ik mocht aanleveren. En aan dat quotum (of is het kwotum?) heb ik me gehouden.

Dat betekent dat ik mij beperkt heb tot globaal de eerste vijf jaren van de vogelwerkgroep.

Ik ga dus geen aandacht besteden aan de vogelcursussen die we in de jaren negentig hebben georganiseerd. Ook niet aan het ooievaaradoptieproject, de diverse inventarisaties, de weidevogelbescherming en het gierzwaluwenproject. Niet aan onze “eigen uitstapjes” naar onder andere Friesland, Zeeland, de Zuidpier van IJmuiden en de Holterberg. Niet aan de “Big days”. Niet aan de spreuwenplaag op de Frankeneng.

Niet aan de bloeitijd in de jaren negentig, noch aan de “-slaapperiode” erna en zelfs niet – hoewel ik daar wel héél erg blij mee ben – aan het moment van “ontwaken”, ongeveer een jaar geleden.

Mijn eerste kennismaking met het IVN was begin jaren tachtig; zoals bij zovelen tijdens een excursie, die in de krant werd aangekondigd. Welke het precies was, weet ik niet meer, maar de wandeling smaakte naar meer en al snel werd ik lid. Voortaan hoefde ik niet meer elke krant uit te pluizen om te weten waar en wanneer er ergens een excursie was. Natuurlijk ging ik mee met de vogelexcursies van Gijs Vermeulen, maar ook met de paddenstoelenexcursies van Piet en Tiny Griffioen, de zwerftochten van Joop Gale-sloot en Nel Appelman, de paddenexcursies bij de Kreelse

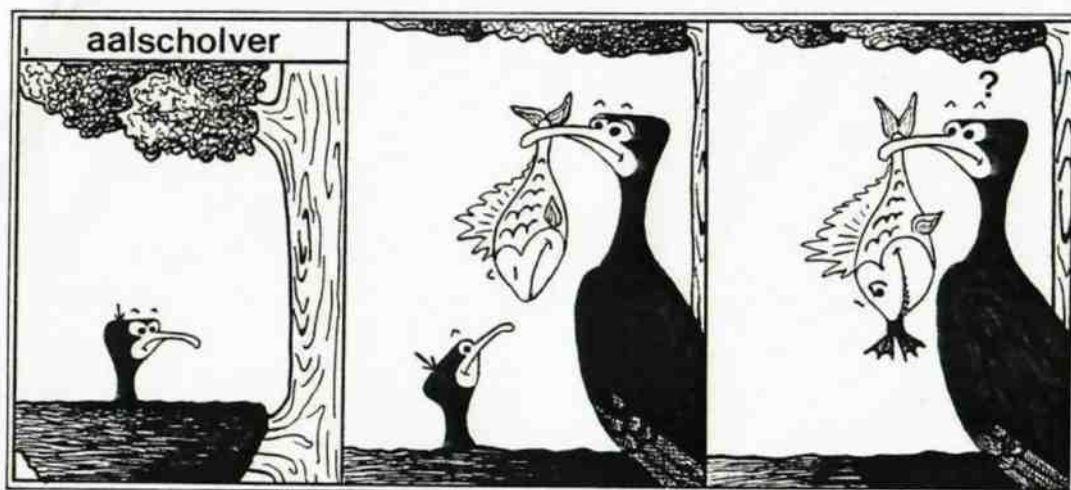

Plas van Henk en Greet Kerkhof. Zo zijn er nog meer excursies én gidsen waaraan ik warme herinneringen koester.

Van mijn allereerste ervaringen met IVN-Ede maakte ik Jarko Meurs, een klasgenoot en goede schoolvriend, deelgenoot en ook hij werd enthousiast. Jarko wilde ook lid worden van het IVN, maar dat stuitte in eerste instantie op verzet bij Jarko’s vader. “Nee hoor, dat gebeurt niet. Met die club van Mient Jan Faber wil ik niks te maken hebben!” Onder het motto “Help dit misverstand de wereld uit, om te beginnen uit het hoofd van Jarko’s vader” werd de verwarring met het IKV snel duidelijk en mocht Jarko lid van het IVN worden.

Naast de wandelingen-dicht-bij-huis waren er in de jaren tachtig ook excursies naar verder gelegen natuurgebieden. Jarko en ik gingen mee naar de Oostvaardersplassen en we mochten meerijden in de auto van de gids, Gijs Vermeulen (voor ons toen nog “meneer Vermeulen”). Dat vonden we een hele eer. Van die autorit (of liever gezegd: van de gesprekken met de gids, onderweg) herinner ik me nog twee momenten heel goed. Ten eerste de opmerking van Gijs dat hij in de zomer zijn aandacht verlegde van de vogels naar de insecten. Eigenlijk een heel logische keus, zeker voor een “allrounder” zoals hij. Maar omdat ik toen vooral in vogels geïnteresseerd was, vond ik die uitspraak op een of andere manier een beetje jammer. Ik had blijkbaar liever iets anders gehoord.

Het tweede moment dat ik me herinner, markeert eigenlijk het begin van de vogelwerkgroep. Nu ik terugblader door oude nummers van de Groene Gids van destijds – informatie, maar eenvoudig gestencilde blaadjes op A5-formaat – dan valt het eigenlijk heel erg mee, maar blijkbaar was ook hier mijn honger naar informatie over vogels nauwelijks te

Tekening Jarko Meurs, Aalscholver (cartoon)

stillen. Op mijn vraag waarom er in de Groene Gids zo weinig aandacht aan vogels werd besteed, antwoordde Gijs op zijn karakteristieke, bedachtzame wijze met een tegenvraag: "Waarom schrijven jullie zelf niet iets over vogels?"

Dat was niet tegen dovemansoren gezegd. In het decembernummer van 1982 verscheen ons eerste artikeltje in de Groene Gids. In de eerste aflevering van de serie "Met het oog op..." besteedden Jarko en ik aandacht aan de wintergasten. Jarko tekende en ik schreef.

Daarna volgden onder andere onderwerpen zoals vogeleieren, vogeltrek en het Markermeer. Elke aflevering eindigde met een kort stukje over een vogelsoort die paste bij het behandelde thema.

Al snel wilden we meer: een vogelwerkgroep!

Nu was dat gemakkelijker gezegd dan gedaan, want paste een vogelwerkgroep eigenlijk wel in de structuur van (toen nog) afdeling Ede - Veenendaal van het IVN?

Gelukkig voor ons kondigde het bestuur in het jaarverslag 1982 aan dat er voor 1983 een herbezinning op het programma stond voor wat betreft de organisatiestructuur. De bestaande werkgroepen Scholen, Wandelingen, Cursus en Redactie functioneerden goed, maar de "educatieve werkgroepen" zoals Tentoonstellingen en Fotografie kwamen moeilijk van de grond, aldus het jaarverslag.

Jarko en ik haakten hierop in en stelden aan het bestuur voor dat een "horizontale" vogelwerkgroep de "verticale pijlers" (Scholen, Wandelingen, Cursus en Redactie) zou kunnen verbinden en op vogelgebied zou kunnen ondersteunen. Binnen het bestuur was niet iedereen meteen overtuigd (begrijpelijk ook; Jarko en ik waren tenslotte nog maar twee snotneusjes) maar op 15 februari 1984 kregen we van het afdelingsbestuur groen licht!

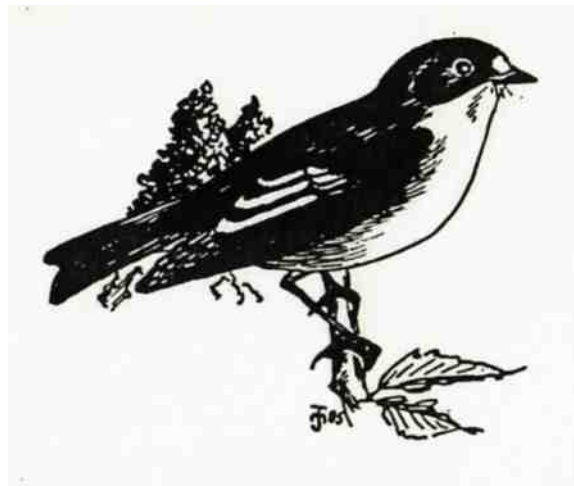
Naast de serie "Met het oog op ..." kwam er in de Groene Gids een (ietswat ambitieus opgezet en daardoor niet echt uitnodigend) vogelsoorteninventarisatieproject. Deze en nog enkele andere rubrieken werden elk voorzien van een eigen kopje. Nou ja... kopje, zeg maar gerust kop. Met een hoogte van ruim vijfeneenhalve centimeter besloeg zo'n paginabrede kop ongeveer een kwart pagina. En soms kwam je zo'n kop vijf keer tegen in één editie van de Groene Gids. Achteraf begrijpelijk dat de redactie soms letterlijk de schaar in zo'n kop zette en 'm minder hoog maakte.

De kopjes zijn in de loop der tijd gelukkig wat subtieler geworden, maar het logo heeft weinig veranderingen ondergaan. Het zwarte vogelsilhouet (een meeuw- of sternachtige vogel) dat al bij onze eerste bijdrage in de Groene Gids verscheen, kreeg een "dubbeling" er schuin achter, welke aanvankelijk gearceerd was, maar kort erna geheel wit werd.

Alsof we aan de Groene Gids nog niet genoeg hadden als nest waarin we ons ei konden leggen (in het zomernummer van 1984 vulden we maar liefst 18 van de 36 pagina's), maakten Jarko en ik ook "Infobladen" over onder andere hollenbroeders en nestkasten, wintervoeding, de Oostvaardersplassen, vogelzang en ooievaars.

We beperkten ons niet tot het geschreven woord.

In de jaren tachtig werd er door IVN-Ede zeer regelmatig een "kontaktavond" georganiseerd. (In die tijd was er naast de voorkeurspelling ook een alternatieve spelling toegestaan en was er bij veel woorden keuze tussen een k of een

Tekening Jarko Meurs, Bonte Vliegenvanger

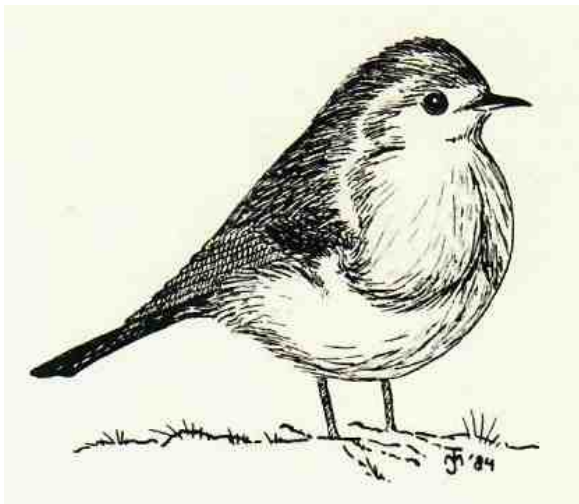
c. IVN-Ede koos dikwijls voor de "modernere" k en de vogelwerkgroep deed "konsekwent" mee.) Eén of zelfs twee kontaktavonden in een maand was toen heel gebruikelijk. Lezingen werden ondersteund met dia's en/of sheets op de overheadprojector.

Op 20 september 1984 organiseerde de vogelwerkgroep haar eerste kontaktavond. De heer Jan Vierbergen uit Ede vertoonde twee door hem gemaakte films: de eerste film over het plassen gebied "de Dovenswaarden" nabij Opheusden en na de pauze een film over de Vogezen (in Frankrijk).

We leverden onze bijdrage aan tentoonstellingen. Warme herinneringen heb ik nog aan de inrichting van de etalage van schoenmaker Klok in het centrum van Ede. Samen met Winnie van der Horst werd tijdens de Heideweek van 1985 de hele etalage omgetoverd tot een natuurdiorama. Het thema sprak natuurlijk voor zich – en in die tijd werd er niet moeilijk over gedaan wanneer je met een snoeischaar en schop naar de hei ging om daar de basisvulling voor de expositie vandaan te halen. Omdat we bij Klok te gast waren, moesten we natuurlijk wel enige concessies doen aan de inrichting van de etalage: de schaapjes met reclame-opdruk (volgens mij waren ze van de schoenenfabrikant Bata) die Klok enthousiast tevoorschijn haalde, pasten in onze ogen niet bij de (opgezette) "echte" dieren, heidestruiken, pollen pijpenstrootje en andere natuurlijke materialen. Maar ondanks deze gekke schaapjes trok de etalage veel bekijks. (Op het gevaar af dat de werkelijkheid misschien toch iets minder groots en mooi was dan in mijn herinnering, hoop ik stiekem dat iemand nog een foto heeft van deze etalage...)

Al snel wilden we ook wandelingen en excursies organiseren. Jarko en ik hadden de gidsencursus nog niet gevolgd, maar het bestuur verleende ons dispensatie en op zaterdag 22 juni 1985 vond onze eerste wandeling plaats. Wellicht was de drempel voor deelname ietswat aan de hoge kant; deelnemers werden namelijk uitgenodigd voor een theoretische voorbereiding op de wandeling op de vrijdagavond ervoor, bij mij thuis. (Mijn moeder had voor koffie, thee en cake gezorgd. Samen met de vijf deelnemers hebben we er een gezellige avond van gemaakt en ook de wandeling, de volgende morgen, was geslaagd.)

Daarna volgde een serie wandelingen die verbonden was aan de cursus "Vogels kijken: een sport". De opzet van deze cursus was eigenlijk heel aardig (zeker in die, nog internetloze, tijd). Via Vogelbescherming kon voor veertig gulden een cursuspakket worden aangeschaft, op televisie werd

Tekening Jarko Meurs, Roodborst

van november 1985 tot en met mei 1986 in zeven korte uitzendingen aandacht besteed aan diverse soorten vogels en via de post ontvingen de cursisten informatie over praktijklessen die door regionale vogelwerkgroepen overal in het land werden georganiseerd.

Aan de cursus ging een voorbereidingsdag in Zeist vooraf. Zeker geen eenrichtingsinstructie, maar een goed georganiseerde en constructieve doedag, waaraan ik goede herinneringen bewaar. (Ook een anekdotische herinnering staat me nog helder voor de geest, maar uit respect voor Nico de Haan zal ik die hier niet uit de doeken doen...)

Voor de praktijklessen van deze cursus moesten deelnemers zich telefonisch aanmelden. De groepsgrootte was dus steeds vooraf bekend. Tijdens de eerste “gewone” vogelzangexcursie na afloop van de cursus (waarbij opgave vooraf dus niet meer nodig was) was het wel even schrikken toen op 19 april 1986 om kwart over vijf 's morgens in het Bennekomse Bos een groep van meer dan vijftig deelnemers op ons stond te wachten!

Jarko en ik maakten in die tijd ook diaklankbeelden. We staken er heel veel tijd in, maar kregen er ook veel voldoening voor terug. De dia's die ik maakte waren misschien niet eens héél geweldig, maar doordat we gebruik maakten van, voor die tijd, heel moderne technieken, ontstond er toch wel iets bijzonders. Van ons zakgeld hadden we onder andere twee (goede) diaprojectoren, een overvloed-stuurapparaat, een mengpaneel en een speciale voor dit doel geschikte cassette recorder aangeschaft. Thuis waren we uren (nee, dagen) in de weer om de diaklankbeelden in elkaar te knutselen. Tijdens presentaties (voor andere IVN-afdelingen, bejaardenhuizen, plattelands- en diverse andere verenigingen) hoefden we, nadat de apparatuur eenmaal was aangesloten en het diaklankbeeld was opgestart, bij wijze van spreken slechts achterover leunen en genieten. De cassette recorder stuurde de twee projectoren afwisselend aan, waardoor de beelden in elkaar overvloeiden en tegelijkertijd opgeluisterd werden met muziek, vogelgeluiden en (door mij geschreven en door Jarko ingesproken) tekst.

De digitale fotografie, computer, beamer en presentatieprogramma's zoals Powerpoint hebben ertoe geleid dat onze diaklankbeelden slechts nog in mijn herinnering worden vertoond. Niet zelden hoor ik in gedachten de warme stem van Jarko als ik bijvoorbeeld het zilveren lachje van een pimpelmees hoor (“maar na gedane arbeid is het goed rusten”) of een broedende wilde eend tegenkom (“kunt u

haar ontdekken?”) of een Kievit zie buitelen (“al heel vroeg in het voorjaar – zodra de vorst verdwenen is – keren de Kieviten naar onze weilanden terug”). Ook hoor ik in gedachten weer de muziek van onder andere Ennio Morricone, Francis Lai en Ruud Bos, terwijl de dartelende jonge wilde eendjes en de baltende knobbelzwanen langzaam in mijn gedachten aan me voorbij trekken. Met, vanzelfsprekend, aan het eind een adembenemende zonsondergang.

Maar ik stop nu met dagdromen. Herinneringen zijn het. Dierbare herinneringen, dat wel.

We leven nu in 2018, zo'n dertig jaar later. Zoals ik eerder al schreef, heeft de vogelwerkgroep in de afgelopen periode zowel een bloeiperiode meegemaakt, als ook een vrij lange periode van betrekkelijke rust. Gelukkig lijkt het tij zich gekeerd te hebben en beleeft de vogelwerkgroep momenteel weer een opleving.

Laat ik eindigen met de hoop uit te spreken dat over vijftientwintig jaar in de Groene Gids een artikeltje verschijnt over het reilen en zeilen van Vogelwerkgroep IVN-Ede tijdens de periode die thans nog voor ons ligt.

Hans Westendorp

Natuurgadgets.nl

Meer plezier in de natuur

Webwinkel voor de natuurliefhebber

Breed assortiment - voor alle leeftijden

Gratis inpakken cadeautje 'Natuurgadgets Style'

Gratis thuisbezorgd in gemeente Ede. Ook voor bestellingen onder € 20,-.

(kies bij verzending voor 'op afspraak')

10% ledenkorting op KNNV uitgaven

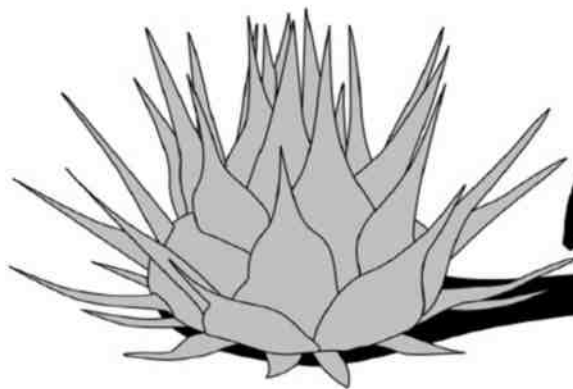
(vraag code op via contact op de website)

Draaipoottwister

Iedereen die in zijn jonge jaren wel eens potjes Twister heeft gespeeld, weet dat hoe meer spelers er mee doen, hoe moeilijker het wordt. Deze draadpoothooiwagens in het Binnenveld schijnen daar geen last van te hebben. Sterker nog, leden van de Leiobunum-familie staan er om bekend om met zo veel mogelijk individuen in elkaar verstrengeld samen te leven. Mocht er dan een vijand (een koolmees bijvoorbeeld) op zoek zijn naar een lekker hapje, dan bewegen ze in een golvende beweging heen en weer, zodat de vijand verward op zoek gaat naar een gemakkelijker snack.

Sander Pruiksma

KARDOEN

Natuurlijk lekker

Biologische voeding en verzorging
Marktplaats 9 6721 JG Bennekom 0318 413067

Scholenwerk in beeld

Les zintuigen uitgevoerd met 13 groepen 5/6 in Ede/ Bennekom en Lunteren

14 excursies Waterbeestjes vangen met gr 5/6 uit Bennekom, Ede en Lunteren

Leskist Beste Bos uitgevoerd met 6 groepen 6/7 in Ede
Bosonderzoek met 2 groepen brugklassers

Wateronderzoek met 1 brugklas

Florawerkgroep toen, nu en straks

In 1994, Groene Gids 4, wordt er voor het eerst melding gemaakt van de Florawerkgroep. Mans Velvis roept samen met mij lezers op om een floragroep te starten en een keer per maand op pad te gaan. In 1996 is echt sprake van een groep, gecoördineerd door Mans, die een keer per maand in een natuurgebied een wandeling heeft. Zo worden Proosdijpark, Hoekelumse bos, Binnenveld en het gebied van de Bosbeek bezocht. Vanaf 1996 wordt de flora van enkele plekken in de Sijsselt geïnventariseerd. Daarnaast organiseert de werkgroep van 17 leden enkele publieksexcursies zowel in het Proosdijpark, bij de beken, Hoekelum als op de fiets door het Binnenveld.

Gedurende 1996 splits de groep zich in een die op de Sijsselt gaat inventariseren en een die in een losser verband met de "Sijsseltgroep" verschillende biotopen bezoekt. De werkgroep komt nu een keer per 14 dagen samen. In de loop van de tijd wordt de aandacht van de groepsleden verlegd van alleen flora naar het waarnemen en vooral genieten van paddenstoelen, vogels, andere dieren en hun sporen.

Middachten

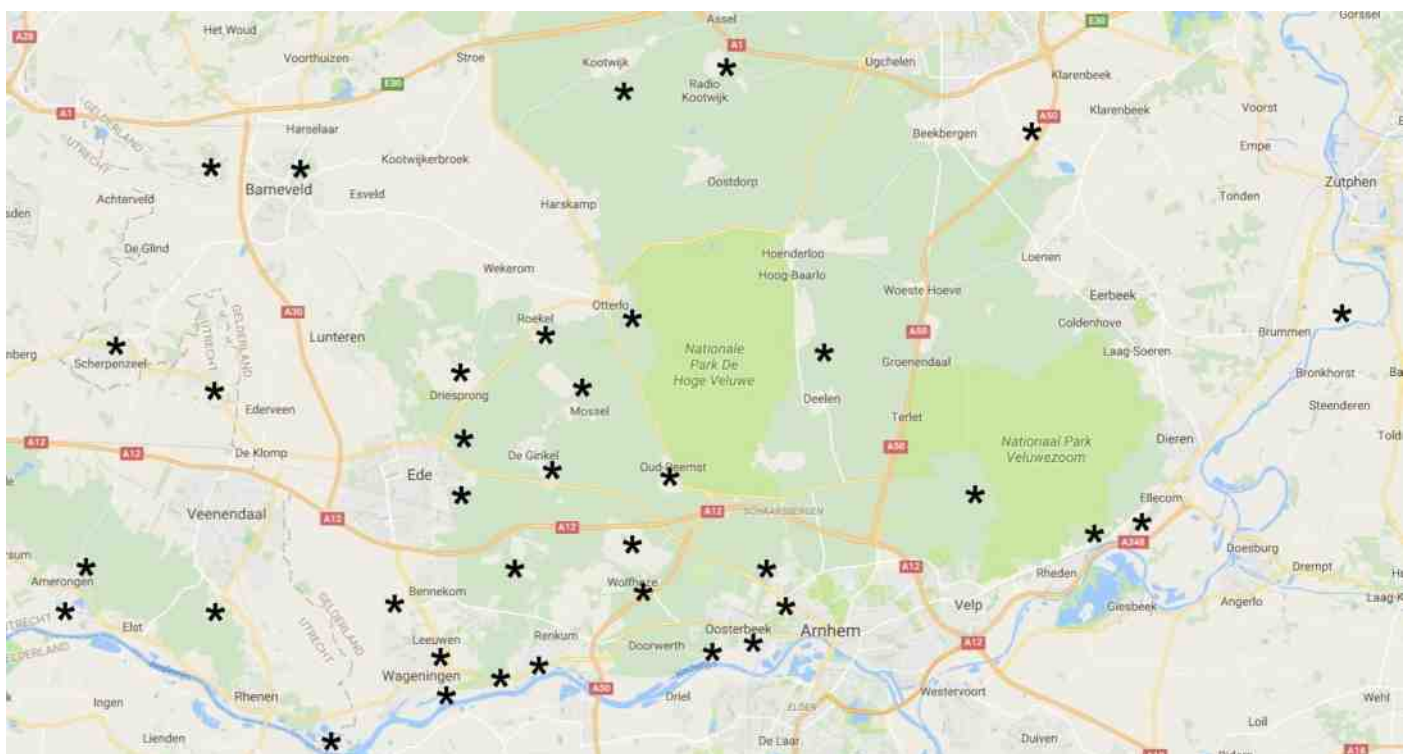
In 1999 draagt Mans het stokje over aan Christien Ladage. Naast de wandelingen en de publieks excursies hebben we in de winter ook twee "scholings bijeenkomsten". Helaas dunt de algemene floragroep sterk uit, maar de Sijsseltgroep houdt stand.

Tot deze tijd besteden we voornamelijk aandacht aan direct in de omgeving gelegen gebieden. Nu breiden we onze aandacht uit naar een groter gebied en worden bijvoorbeeld landgoed Schaffelaar, het Speulder- en Sprielderbos, Groot Wolfswinkel bezocht. Daarnaast maken we ook enkele dagexcursies naar onder andere de Arkenheempolder bij Nijkerk, Cortenoever en de Heurne bij Rheden.

Rond 2003 telt de groep 8 actieve leden we gaan door met onze tweewekelijkse wandelingen, de inventarisatie en de publieks excursies bij Hoekelum, Bosbeek, Wekeromse Zand en langs de Edese wegbermen. Ook hebben we dagexcursies naar bijvoorbeeld Santpoort-Noord, de Ooijs-

Deelerwoud

der en Millingerwaard. Daarnaast inventariseren we al enkele jaren de planten van de heemtuin bij het Natuurcentrum Veluwe.

Begin 2005 vertrekken Christien en Joop Ladage naar Limburg en neemt Wiebe Verbaan het stokje over. Er worden nog steeds publieksexcursie - met meer of minder deelnemers - georganiseerd naar het Wekeromse Zand, het Arboretum Belmonte, de Duno en landgoed de Schaffelaar. Daarnaast onze tweewekelijkse eigen wandelingen en inventarisaties op het Planken Wambuis langs de gele keien en bij het Natuurcentrum Veluwe. De Dennekamp wordt in 2006 toegevoegd aan de te inventariseren gebieden.

In de loop van de tijd wordt de actieradius van de groep groter. In 2010 bezoeken we Hoog Buurlo, de Tonberg in Roosendaal, de Blauwe Kamer, de Meinerswijk, de Reijerscamp, Natuurperk Veluwezoom, de Wageningse Bovenpolder met de uiterwaarden en het Waterloopbos in de Flevopolder niet te vergeten.

In de winter starten we het nieuwe jaar met het genieten van de foto's die Frits Storm het afgelopen jaar heeft gemaakt.

Zo gaat het door. Jaar op jaar worden we een beetje groter en wordt ons aandachtsgebied ook groter. Steeds geldt zoals verwoord in een stukje in de Groene Gids 3 van 2011: "De Floragroep loopt elke veertien dagen, weer of geen weer. Op 13 juli 2011 op de Reijerscamp in Wolfheze: Een hek en dan sta je in een zee van 'zonlicht'. Deze dag is grauw en het motregent, maar zo'n zee van gevangen zonneschijn maakt je blij."

Een overdenking van mij over de groep: "Ja Floragroep is als aanduiding voor deze groep eigenlijk te beperkt geworden. Dus kiezen flora of natuur! Met z'n allen genieten we van alles wat leeft, bloeit, groeit, vliegt en nog veel meer. Tja ik weet het nog niet flora of natuur. Zelf geniet ik van die natuur, maar flora biedt voor mij wel het fundament aan die beleving. Dus kies ik toch gewoon voor Floragroep!"

Nu de toekomst

Natuurlijk gaan we door als Floragroep. Er is zoveel te beleven, ontdekken en door te geven. Hoe steken wij dat in de toekomst aan de vork?

Wij gaan door met aandacht voor de natuur en voor elkaar in een twee wekelijks ritme. Daarbij proberen we om af en toe een klein gebied beter onder de loop te nemen, waarbij het accent op de flora ligt.

Remieke Niermeyer

Poel op Mariëndaal

FA ROOSENBOOM

Graanhandel

ROOSENBOOM
VERKOOPADRES: KAMPSTRAAT 10

- Konijnvoer
- Honden en Katten
- Vogelvoer
- Duivenvoer
- Hooi per zak of baal
- Haksel, Houtvezel of stro
- Kunstmest
- Biologische Meststoffen
- Potgrond
- Bemeste Tuinaarde
- Compost

Telefoon 0318-610680

ROOSENBOOM BOSPOORT 33

Molenaar, graan en meel

Fourage en Kunstmesthandel

Vogelzaden en Kleindiervoeders

Geopend:

Ma t/m Vrij 08.30 – 12.30

13.30 – 18.00

Zaterdag 08.30 – 14.00

Schoolgidsen openen ogen scholieren

Het eerste werk voor de scholen bestond uit het organiseren van tentoonstellingen. Later gingen de IVN-ers naar de scholen toe. Ik heb 2 gidsen gevraagd naar het begin van de boswandelingen.

Greet Kerkhof Mogot herinnert zich:

“De gidsencursus rondde ik af, na anderhalf jaar, in februari 1979, samen met o.a. Gijs Vermeulen en Winnie van der Horst.

Henk deed mee aan de volgende cursus en was klaar in februari 1981 met o.a. Ineke Sanders. Tijdens de gidsencursus besloten we met z'n drieën dat we iets met schoolkinderen wilden doen. Winnie, Dinie en ik. Al heel gauw viel Dinie, waarvan ik de achternaam niet meer weet, af. We kregen adviezen van Eric Werner die ervaring had opgedaan in een andere afdeling. De eerste wandeling was in het voorjaar (1979?) toen de dovenetel bloeide, herinner ik me. De nervositeit die Winnie in de Groene Gids beschreef, gold voor ons alle drie. We wisten niet wat we konden verwachten. Ook de leerkracht had geen idee wat hij kon verwachten. Voor de kinderen was het: “Hoi, hoi, we gaan lekker naar het bos”. Het was moeilijk om de aandacht van de kinderen te krijgen. Het lukte wel ons verhaal kwijt te raken aan de meisjes, de jongens gingen liever met den-nenappeltjes elkaar te lijf. De leerkracht greep niet in. Gaandeweg ging alles veel beter, ons verhaal werd beter, met vragen probeerde je ook de jongens erbij te betrekken. We hadden ook grotere groepen kinderen, met z'n tweeën een klas. We waren blij als we in elk geval een klein groepje geïnteresseerde leerlingen om ons heen hadden verzameld.

In Bennekom ging ik naar alle scholen om de leerkrachten te informeren over wat de bedoeling was. Ook werd er een briefje opgehangen voor de ouders met de vraag of ze zin hadden mee te wandelen. Dat leverde een aantal nieuwe gidsen op onder andere Jannie Buitenhuis.

Inmiddels waren we met de hele afdeling aan het lobbyen bij de gemeente om een schoolbioloog aan te stellen. Dat lukte in 1981!!!

Freek Fokkert was toen onze steun en toeverlaat. Hij organiseerde ook korte cursussen voor de gidsen die we via de scholen hadden gekregen”.

Ineke Sanders, herinneringen

“Mijn natuurgidsendiploma heb ik gekregen op 10 maart 1981. Maar daarvoor deed ik al mee met de scholenwerkgroep. Dus ik denk herfst 1980. De scholen in Bennekom werden gedaan door Greet Kerkhof Mogot, Winnie van der Horst, Tineke van Randwijk en ik. Later kwamen daar steeds meer mensen bij.

Dat is wat ik mij herinner. Als werkveld hadden we het stuk bos aan het einde van de Vossenweg. Dat was toen een heel mooi gevarieerd stuk bos.

De eerste slootjesexcursie deden we in een sloot op de hoek Kierkamperweg/ Willem Dreeslaan. Van die sloot is nauwelijks meer iets te bekennen en het is er nu heel druk fietspad met stoplichten. Toen was het een leuk plekje”.

Bloei en ondergang van het Milec

In 1985 komt Joke Veltkamp bij het IVN om de natuurgidsenopleiding te volgen. De lessen worden gegeven in een mooi nieuw Milieu- en Educatief centrum, het Milec. Het werk op het gebied van de Natuur- en Milieueducatie (NME-werk) breidt uit en in 1987 wordt Heleen Sandbrink benoemd tot milieu- en educatief medewerkster. Met haar en later haar opvolgster Eveline van Oudbroekhuizen werkt de scholenwerkgroep nauw samen. De mogelijkheden die het basisonderwijs aangereikt krijgen zijn divers: lessen in het Milec, tentoonstellingen, lesbrieven, diaserie's, videobanden (sinds 1985), excursies, leskisten, materiaalzendingen etc. In 1991 werken er 7 medewerkers.

In 1996 verandert de gemeente de financiering. Voortaan krijgen de scholen het geld om zelf de besteding te kunnen bepalen. Dat hebben we gevoeld. Diverse scholen vallen af, maar andere maken ruimschoots gebruik van de mogelijkheid om voor f 185,- per jaar onbepaald in te schrijven voor o.a. een IVN-bosexcursie. Het abonnement is later vervangen door een basispakket dat uitgebreid kan worden.

Helaas wordt in 2005 bij een gemeentelijke bezuinigingsoperatie het Milec, inmiddels Proosdijerveld geheten, opgeheven. Gelukkig kan de functie van Eveline (part time) gered worden en ondersteunt ze voortaan vanuit het Groene Wiel in Wageningen het NME-onderwijs in Ede.

De gidsen

De pioniers Winnie en Greet hebben meer gidsen nodig en vele cursussen volgen. Meerdere keren verzorgt Winnie daarbij met passie de les Seizoenen aan de hand van dia's. Remieke Niermeyer heeft een groot aandeel in de totstandkoming van een cursusboek. Schoolgidsencursussen volgen in 1986 (33 deelnemers!), 1990, 1993, 1995, 1999, 2007, 2011 en 2015.

In 1991 stopt Winnie na 12 jaar als contactpersoon voor de

Edese Courant 1 februari 1990

Edese scholen. Deze taak wordt vervolgens vervuld door Netty Chaigneau, Tineke Kolleman, Yvonne Breur, Christa van Harten, Truus van Otterlo, Ria van de Bor, Jan Hassink en Remieke Niermeyer.

Na de eerste boswandeling van Joke in 1986 geeft Greet graag de coördinatie in Bennekom aan haar over. Net als Winnie blijft Greet daarna nog jaren gidsen. Samen met achtereenvolgens Tineke van Randwijk, Imme Storm, Corrie Borg, Meike de Jong en nu met Ad Meijs en Ineke Jansonius worden ook de excursies voor Ede-zuid geregeld. Voor de scholen in Ederveen, Harskamp, Lunteren en Wekerom is Jan Hassink coördinator.

Door de komst van het internet gaat alles gemakkelijker en sneller. Joke heeft heel wat afgebeeld om afspraken te maken en afgefietst om het excursie programma te kopiëren bij scholen en later bij gidsen te bezorgen. Omstreeks 1995 verandert het. In een Groene Gids leest ze: Tekst s.v.p. inleveren per diskette van 9 cm "Die u uiteraard terugkrijgt".

Winnie leidt schoolgidsen rond op Hoge Veluwe in 1986

Nieuwe excursiedoelen

Bij de boswandeling in het voor- en in het najaar is het niet gebleven. De leskist Bosonderzoek werd geïntroduceerd en later vervangen door de leskist Beste Bos.

Wanneer in 2010 ook paddenpoel 3 klaar is naast het voormalige ENKA-terrein, Wiebe Verbaan heeft samen met de paddenwerkgroep Hora Est hierin een groot aandeel, worden daar vanaf 2011 jaarlijks zowel padden- als waterbeestjes excursies georganiseerd voor leerlingen uit de hele gemeente Ede.

Ook vanaf 2011 worden Wilgen geknot in Bennekom. Organisatoren zijn achtereenvolgens Joeke van de Brink, Rianne Bogers en Ineke Jansonius.

Alle Edese basisscholen kunnen via het Groene Wiel aanvragen doen voor een aantal IVN-excursies en daarnaast bij IVN vragen om een excursie op maat.

Ook heeft het voortgezet onderwijs ons gevonden. Voor de brugklassers hebben we zowel een les met opdrachten ontwikkeld voor in het bos als een les bij het water. Voor tweede-klassers verzorgden we een excursie op locatie in het kader van een Veluwe-project.

Intussen zijn de schoolgidsen van februari tot november in de weer en worden tijdens ongeveer 90 excursies jaarlijks ruim 2000 leerlingen van zowel basisscholen als van het voortgezet onderwijs bereikt. Op de lijst staan 37 schoolgidsen. Ieder gedreven op zijn of haar eigen manier de ogen te openen van de leerlingen. Waardering te laten krijgen

voor de eigen omgeving. Onder het motto van grondlegster Winnie: "Van wat je jong leert, heb je een leven lang plezier!"

Joke Veltkamp

De fotowerkgroep vanaf 1994

Na een paar pogingen om in Ede bij onze IVN-afdeling een fotowerkgroep op te richten lukte dat in 1994 wel. Van de eerste leden zijn er nog steeds een paar actief binnen de groep. De start was in de tijd dat alles nog analoog was. De eerste foto's die we maakten waren allemaal op diafilms. Per filmpje 36 opnames en als je dan 4 rolletjes vol had, had je heel wat foto's gemaakt.

Onze start was in de periode dat de gemeente met het woningbouwplan "Plan Doesburg" kwam. Twee plekken die niet in de Doesburgerbuurt vielen, vlek A en B maar waar nu de woonwijk Kernhem ontstaat. Daarnaast twee plekken in de Doesburgerbuurt, vlek C, ten noorden van de Doesburgerdijk en vlek D, ten oosten van de Doesburgermolenweg. Vooral tegen bebouwing van vlek D was erg veel protest "Zeg nee tegen vlek D". In die periode begonnen wij met het fotograferen van allerlei landschappen en flora en fauna in de vier vlekken. Van al deze foto's werd een diapresentatie gemaakt die op een donderdag gepresenteerd werd in de toenmalige agrarische school. Op de dinsdag daarvoor kwam in de krant de mededeling dat in ieder geval geen bebouwing zou komen in vlek D en zeer waarschijnlijk ook niet in vlek C. Die diapresentatie voelde toen wel een beetje als "mosterd na de maaltijd".

Doesburgerbuurt

Klein Bylaer

Foto: Ab van der Linde

Ook in die beginperiode kwamen we regelmatig bij elkaar om commentaar te leveren op elkaars foto's. En ik durf te stellen dat ik sinds de oprichting van de werkgroep heel anders ben gaan fotograferen. "Alle weer is fotoweer" werd me wel duidelijk en ook op de buik en op de rug liggend kun je bijzondere foto's maken. Regelmatig gingen en gaan we als groep samen op pad in een interessant gebied om te fotograferen. Daarbij kwamen we o.a. in het beken en sprengengebied bij Niersen, Klein Bylaer bij Barneveld, Wekeromse zand, Kootwijkerzand en de Amerongse Bovenpolder en ook in het Binnenveld waren we samen op pad.

Naast de bijeenkomsten met commentaren op elkaars werk werden ook diverse exposities gehouden in o.a. Cultura en Sint Barbara. Ook de korte fotoworkshops op locatie moeten genoemd worden waarbij beginnende en/of gevorderde fotografen tips krijgen om met hun eigen camera mooiere en betere foto's te maken. Bijeenkomsten met externe fotografen die vertellen over hun eigen werk en hoe ze fotograferen mogen niet onvermeld blijven. Ook onderwerpen over b.v. macrofotografie en bewerking komen op onze binnenbijeenkomsten aan de orde. Ook niet onvermeld mag zijn dat verschillende leden van de werkgroep een bijdrage hebben geleverd aan de herdruk van het boek "Ede

Natuurlijk Middelpunt" waarin de geschiedenis en de flora en fauna van de natuurgebieden rondom Ede wordt beschreven.

In de komende jaren zullen we op dezelfde voet doorgaan met onze reguliere binnen- en buitenbijeenkomsten. De workshops in voorjaar en najaar blijven op het programma staan. Ook zullen zeker presentaties door externe fotografen doorgaan en op de binnenbijeenkomsten zullen zeker weer allerlei technische onderwerpen weer aan de orden komen. Maar ook zullen we proberen in exposities ons kunnen te tonen.

Dick Klein Geltink

Klein Bylaer

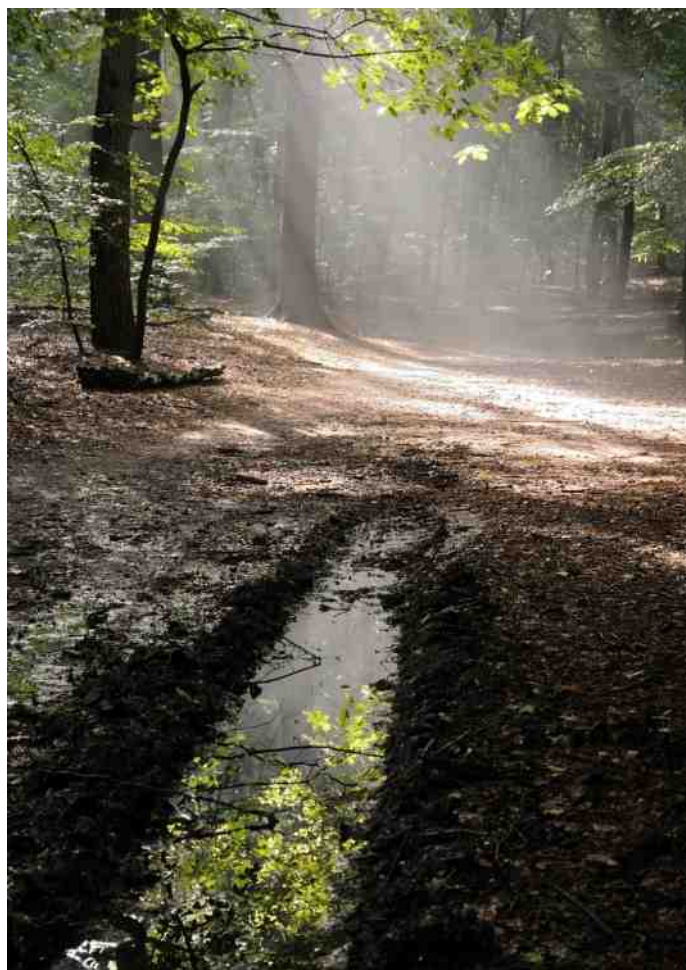

Foto: Ab van der Linde

Terugblik, herinneringen en toekomst

Werkgroep Otterlo IVN Ede

Het begin

Eind van de jaren negentig van de vorige eeuw zagen natuurliefhebbers dat in Otterlo veel padden werden doodgerekend op de doorgaande weg naar Arnhem en bij de Zanding. Zij benaderden Roel van Ekeris, IVN lid in Otterlo, om aan dit paddenleed een einde te maken.

Zo ontstond een groepje dat zich bezig hield met het veilig overzetten van padden, nadat ze gevangen waren in emmers. Meteen werd ook gedacht aan een structurele oplossing en in overleg met Provincie Gelderland en Gemeente Ede zijn later 4 paddentunnels onder de Arnhemseweg aangelegd.

Vanuit dit groepje werden steeds meer activiteiten ondernomen om met name de natuur en haar waarden in en rondom Otterlo beter te leren kennen. Zo werd in natuurgebied de Zanding tijdens wandelingen gekeken naar allerlei natuurzaken, zoals insecten, plantjes, paddenstoelen, reptielen, vogels en andere.

We leerden veel van elkaar en dat was ook een van de belangrijkste doelen. Genieten van wat de natuur je biedt. Het stukje hieronder van Ellen Roest geeft dat ook mooi weer.

De groep werd opgericht

We hadden inmiddels ook wat meer structuur (vogels, vlinders en andere inventarisaties) in onze alsmaar groeiende groepje gebracht en zien 1998 als officiële startdatum van de Natuurwerkgroep Otterlo, zoals wij ons destijds noemden.

De groep begon zich ook meer te richten op inventarisaties, waarvan een groot aantal nog steeds doorloopt.

In 2001 werd begonnen met tellen van eekhoornnesten in het bosgebied Karweg/Onderlangs, net voor de uitbraak van MKZ, toen we het bos niet meer in mochten. We vonden een mooi alternatief om dat jaar toch nog wat te kunnen doen (zie het verhaal van Toos van Ekeris). De net aangevangen broedvogeltelling op het Mosselse Zand werd noodgedwongen afgebroken.

In hetzelfde jaar startten we met het uitgeven van een nieuwsbrief en deze wordt nog steeds tenminste 4x per jaar gepubliceerd. Hierin staan allerlei gegevens over de inventarisaties, bijzondere waarnemingen en uitnodigingen om aan een activiteit deel te nemen. Blijkens de reacties van lezers wordt de nieuwsbrief erg gewaardeerd.

Vogels

Vanaf 2002 werden de broedvogeltellingen structureel uitgevoerd in meerdere gebieden. Dit voornamelijk in overleg met Natuurmonumenten, maar aanvankelijk ook in terreinen van de Gemeente Ede. De resultaten worden gedeeld met Sovon Vogelonderzoek Nederland en de terreineigenaren.

Hiernaast vinden wintervogeltellingen in verschillende gebieden in de buurt van Otterlo plaats vanaf 2001. Het zijn lange wandelingen waarbij tussen 15 december en 1 januari op 20 punten in het terrein gedurende 5 minuten alle vogels worden geteld. Een heel bijzondere ochtend in een berijpte sprookjeswereld staat gegrift in het geheugen van Dick van Houwelingen.

Vanaf 2007 wordt ook deelgenomen aan de dorpsvogeltellingen in Otterlo en Harskamp, een nieuw project van SOVON. Hierbij worden op 11 locaties in de dorpen gedurende 5 minuten de aanwezige vogels geteld. Bijzonder was de ontmoeting met een wespandief.

Vlinders

In 2000 werd, met hulp van de Vlinderstichting, gestart met een monitoringsroute op de Zanding. Aanleiding hiervoor was het voorkomen van de zeer zeldzame kleine heivlinder aldaar (foto). Helaas is dit vlindertje na 2003 niet meer gezien en leeft deze nu nog op één plek in Nederland (Kootwijkerzand). Toch zijn we gewoon door gegaan want ook monitoring van de "gewone" heivlinder en kommavlinder blijft belangrijk.

Enkele jaren later is ook het naastgelegen "paasvuurweilandje" bij de monitoring betrokken en daar zijn verrassend veel leuke soorten te zien.

Naast de genoemde monitoring is ook veel aandacht besteed aan algemene inventarisaties in stukken terrein van Natuurmonumenten (Planken Wambuis en Deelerwoud). Met een groepje gingen we op pad om te kijken en genieten van allerlei natuurwaarden, waarbij we noteerden wat er allemaal te zien was. Deze activiteiten werden door Natuurmonumenten zeker gewaardeerd. Helaas is dit werk in de knel gekomen door gebrek aan deelnemers.

Vanaf het begin van de werkgroep werd medewerking verleend aan wandelingen in onze omgeving als onderdeel van het activiteitenprogramma van IVN Ede. Erg succesvol waren de wandelingen die georganiseerd werden vanuit het tegelmuseum in Otterlo en waarbij onze leden de natuurwandelingen begeleidden.

Herinneringen van deelnemers

Toos van Ekeris

In 2001 was de MKZ crisis. Natuurgebieden waren maandenlang verboden terrein. Als jonge werkgroep in Otterlo wilden we de actieve vrijwilligers niet kwijt raken. We bedachten een alternatief: het inventariseren van natuurwaarden van de wegberm tussen Otterlo en Schaarsbergen. Dat hebben we een heel seizoen lang gedaan. Deze wegberm is gelegen tussen natuurgebied Planken Wambuis en De Hoge Veluwe. Onze verwachtingen werden overtroffen. Er werden bijzondere soorten zoals de lentevuurspin, bruine vuurvlieder, blauw vleugelsprinkhaan gevonden. Er blijft echter één gebeurtenis op mijn netvlies gebrand: op een stuk van enkele meters glooiend berm lagen verspreid bij elkaar 15 hazelwormen te zonnen. Zoveel tegelijk en zo onverwachts! Een ervaring die me glashelder is bijgebleven.

Ellen Roest

Leren kijken

Sinds 1997 staan wij op camping “de Wijde Wereld” eerst een paar seizoenen met een toercaravan maar daarna met een heuse stacaravan. Voor ons westerlingen, die gek zijn op de bossen, een waar paradijs. Heerlijk een wandelingetje door Planken Wambuis en af en toe met de boswachter mee. Tijdens de MKZ merkten we pas hoe vreselijk we het vonden dat we niet de bossen in konden, we misten echt de wandelingen.

In het jaar daarna ben ik een paar keer met een wandeling van IVN meegelopen en tijdens die wandelingen heb ik genoten van een ree, diverse vogels en vlinders.

Tot tijdens een wandeling werd gevraagd of ik niet mee wilde doen met de tellingen van IVN. Ik vroeg wat dat inhield; ze inventariseerden een gebied en herkennen en tellen van soorten dus. Ik begon spontaan te lachen “nou dan ben je bij mij verkeerd, ik kan de ene vlinder amper van de andere onderscheiden”. Ik heb er echt geen verstand van zei ik nog. Er werd me uitgelegd door Roel en Toos van Ekeris en door Dick van Houwelingen dat je juist leert van elkaar tijdens de inventarisaties, de ene heeft veel kennis van vogels, de andere van vlinders weer een ander van planten en insecten.

Moet ik er dan geen cursus voor doen? vroeg ik nog. Nee je kunt wel IVN gids worden als je dat wilt, maar dat is niet verplicht. Ik heb de knoop doorgemaakt en besloot mee te gaan met de inventarisaties en alles te noteren zoals soortnaam en coördinaten en die weer in te voeren in de computer. Zo zou ik me toch nuttig voelen als ik mee ging. Nou ik heb er nooit spijt van gehad, wat een prachtige momenten heb ik beleefd tijdens de inventarisaties en het belangrijkste vind ik: JE LEERT KIJKEN! Echt kijken en letten op de kleinste details. We wezen elkaar op allerlei dingen zoals: vlindereitjes, kuiltjes van de mierenleeuw, een spinnennest, sporen van de das, ree en zwijn. Kortom ik heb in de afgelopen jaren ontzettend veel geleerd en heel veel moois gezien zoals een rode wouw, lentevuurspin, wespspin, gouden tor, blauwvleugelsprinkhaan, gladde slang, levendbarende hagedis en nog veel meer. Van het volgen van de natuurgidsencursus is helaas niets gekomen,

maar ik heb het niet nodig om volop te genieten van de prachtige Veluwe.

Dick van Houwelingen

Een bijzonder landschap

Op 22 december 2007 gingen we de jaarlijkse wintervogeltelling op Planken Wambuis uitvoeren. Voor ons ontvouwde zich een onvergetelijk mooi berijpt landschap. Bij aanvang was het -9 graden en het bleef vriezen waardoor de rijp gedurende de hele morgen en een groot deel van de middag zich in al zijn schoonheid presenteerde (zie de foto). Het was zo bijzonder dat je niet uit gefotografeerd raakte. Uiteraard hebben we ook geteld waardoor de wandeling van 10 km door het landschap ruim 5 uur duurde.

Oog in oog met de wespindief

De wespindief is een wat geheimzinnige vogel die je niet zo gemakkelijk te zien krijgt. Toen ik in 2010 de dorpsvogeltelling in Harskamp uitvoerde arriveerde ik bij een van de telpunten, waar je gedurende 5 minuten alle vogels telt. Er stond een hoge dennenboom en plotseling kwam een schaduw over mij heen en ging er een roofvogel in de top zitten. Het zal wel een buizerd zijn dacht ik, maar toen ik mijn kijker op de vogel richtte stokte mijn adem even. Ik keek in het felle, gele oog van een wespindief. Het was zo mooi dat ik vele minuten naar dit beeld, dat ik nog voor mij zie, bleef kijken. Ik zag de vogel heel goed en kennelijk zag deze meestal wat schuwe vogel mij helemaal niet.

Nachtswaluw

Elk jaar vind ik de ontmoeting met de nachtswaluw op de Zanding in Otterlo weer een fascinerende gebeurtenis. Een schemerig landschap waar de laatste zang van roodborst en zanglijster wegsterft en waar dan plotseling de ratel van de mysterieuze nachtswaluw klinkt. In 2002 hoorde ik hem voor het eerst daar en elk jaar ga ik weer meermalen luisteren en laat ook anderen hiervan genieten. De laatste keer was op 27 juli 2018 bij een volledige maansverduistering, heel bijzonder. Je krijgt er nooit genoeg van en als extraatje komt hij of zij ook nog wel eens overvliegen.

Toekomst

De vaste kern van de werkgroep is al sinds de oprichting of iets later (15-20 jaar) actief. Duidelijk is dat er geen of nauwelijks nieuwe belangstellenden bij de groep komen en de groep dus steeds verder "vergrijsd". Dit ondanks een aantal, ons inziens, goede pogingen om de groep te promoten. Op afzienbare termijn zal dit consequenties hebben, omdat het steeds moeilijker wordt mensen te krijgen. Voorlopig zijn er niet al te grote veranderingen en blijven we de inventarisaties van vogels, vlinders en eekhoorns doorzetten. Op een gegeven moment zullen toch mensen het stokje willen overdragen, dus ...maak eens kennis met onze werkgroep.

Dick van Houwelingen

Met dank aan Toos van Ekeris en Ellen Roest voor hun bijdragen.

Uitnodiging lezing

van de Werkgroep Natuurgidsen

"Wilde paarden, edelhert, wilde zwijnen, wolven en natuurbeheer in de Oostvaarderplassen en op de Veluwe"
door Hugh Jansman

Dinsdag 20 november, De Zanderij, 20.00 uur. Opgeven bij Christ Elsten: elste024@planet.nl

Aanleiding

Afgelopen winter leidde de sterfte van wilde dieren in de Oostvaarder plassen tot een heftige maatschappelijke discussie. Nu de media-aandacht wegebt blijft er een aantal prangende vragen liggen voor wildbeheer en natuurbeleid in de Oostvaarderplassen (paarden) maar ook bijvoorbeeld op de Veluwe (edelherten, zwijnen). Reden voor de leden van de Natuurgidsenwerkgroep om Hugh Jansman (diercoloog bij Alterra-Wageningen UR) te vragen zijn visie op het gebeuren aan ons voor te leggen. Op 20 november 2018 begint hij zijn lezing met de ecologie van het edelhert op de Veluwe om vervolgens een aantal lijnen door te trekken naar de gebeurtenissen in de Oostvaderplassen en te eindigen met "onze" emoties over de komst van de wolf specifiek en natuurbeheer in het algemeen.

Over Hugh Jansman:

"Ik werk sinds 1999 als dierecoloog bij Alterra-Wageningen UR. Na mijn opleiding Biomedische Wetenschappen (RUL) heb ik me gespecialiseerd in de overleving van populaties en ecosystemen. Mijn expertise is het weer vitaal krijgen van bedreigde dierpopulaties. Belangrijke projecten waarin ik heb meegewerkt zijn o.a. de herintroductie van de otter, behoud van het korhoen, duurzaam beheer van hoefdieren en hoe als maatschappij om te gaan met de terugkeer van de wolf. Hierover publiceer ik regelmatig in internationale tijdschriften en daarnaast spreek ik op congressen. Ook word ik frequent geïnterviewd over deze aansprekende thema's en diersoorten. Rode lijn in mijn verhaal is steeds weer de veerkracht van de natuur en daarnaast het spannende werkveld in deze drukkere wereld: hoe als soort te overleven in een sterk door mensen gedomineerde leefomgeving."

Christ Elsten

Een grens ...

... is eigenlijk de wens om verder te gaan

Julie kennen die poster van Loesje wel. Het is wat drie buurafdelingen van IVN en een afdeling van KNNV ook dachten. Laten we eens over elkaars grens kijken. Elke afdeling heeft wel iets speciaals dat ze met anderen willen delen.

vandelagemaat
Elk seizoen volop groen

tuincentrum | schaaapsweg 80 Ede | (0318) 615 615

Remmerstein

Remmerstein

Verslag excursie 2 juni

De eerste wandeling werd zaterdag 2 juni door IVN Veenendaal-Rhenen georganiseerd op Landgoed Remmerstein, met instemming van de baronessen Bentinck.

De excursie is voorbereid door enkele leden van de werkgroep 'Natuur Werkt', de werkgroep van IVN Veenendaal-Rhenen die wekelijks op enkele natuurterreinen werkt. Er waren enkele historische stukken beschikbaar waarin de geschiedenis van het landgoed beschreven stond. Daarnaast is veel informatie over wat er in de loop der jaren met het huis en de tuin is gebeurd verkregen van Michiel Almekinders, de coördinator van de werkgroep.

De uitnodiging heeft geleid tot 21 opgaven voor de excursie, 15 vanuit IVN en 6 vanuit de KNNV. Op 1 afzegging na is iedereen ook gekomen.

Om 14.00 uur is iedereen ontvangen met koffie/thee met een koekje. Om 14.10 heeft Ernst iedereen welkom geheten (Lydia den Oudendammer was met vakantie). De groep is onderverdeeld in 4 groepjes waarin zowel leden van IVN als van KNNV. De groepjes zijn elk met een eigen startpunt door een lid van de werkgroep rondgeleid door de tuin. Een excursie van 90 minuten met info over zowel de ontstaansgeschiedenis van huis en tuin alsook info over de beplanting. Toen om 15.45 uur de klok luidde kwam de gehele groep weer bij elkaar om onder genot van een drankje en een hapje nog even na te praten.

De conclusie was dat iedereen totaal verrast was door de schoonheid van dit landgoed. Velen waren er geregeld voor of achterlangs gelopen maar nooit was opgevallen dat het privé gedeelte van het landgoed zo'n rust en schoonheid uitstraalt. Iedereen had genoten van de enthousiaste verhalen van de leden van de werkgroep.

De organisatie is veel dank verschuldigd aan de familie-eigenaren die deze middag hun landgoed kosteloos beschikbaar hebben gesteld. Verder aan Michiel Almekinders voor alle informatie over landgoed en tuin, en alle informatie tijdens het voorlopen van de rondgang. Ook aan het bestuur van IVN Veenendaal-Rhenen voor de bekostiging van alle versnaperingen en natuurlijk aan de 5 leden van de werkgroep voor hun enthousiaste inzet.

Ernst van Rijssel

Wekeromse Zand

verslag wandeling 30 juni

Georganiseerd door IVN Ede: Inez Post en Remieke Niermeyer, Gidsen Scilla Kohlinger en Wiebe Verbaan.

Er zijn totaal 10 personen aanwezig van IVN Ede, IVN Zuidwest Veluwezoom en KNNV. Het is een zeer warme

dag. Iedereen krijgt een flesje water en een versnapering van Inez.

De voorzitter van IVN Ede, Hans Gonggrijp heet ons welkom en verwijst naar eerdere wandelingen van IVN Ede op het Wekeromse Zand: 3 augustus 1980 om 19.00 met als gids Gijs Vermeulen en 30 jaar later, toen de Groene Gids 30 jaar bestond in de voetsporen van Gijs onder leiding van Wiebe Verbaan.

Wiebe vertelt iets over de geschiedenis van het gebied. Door toedoen van de mensen was het in de 19e eeuw een grote zandverstuiving, zoals zoveel gebieden in die tijd. Koning Willem I heeft toen opdracht gegeven bossen aan te planten. Om het zand van de akkers weg te houden hebben de boeren een wal aangelegd, die nog steeds bestaat. Aan de kant van de akkers werden eiken geplant, aan de kant van het zand grove den. Albert Bos vertelt dat de Zandgraaf toen toezicht moest houden op de maatregelen die het zand moesten tegenhouden.

Omdat het zeer warm is lopen wij voor het grootste deel door het bos. De wandeling start over de zandwal. Hier en daar zijn de sporen van mountainbikers te zien, die de paden beschadigen. Mountainbiken is niet toegestaan op het Wekeromse Zand, maar er wordt niet gehandhaafd.

Bij een dode eik met tonderzwammen vertelt Scilla ons iets over leven in en met de natuur. In een stuk tonderzwam kon men een gloeiend kooltje meenemen, zodat je op langere reizen makkelijk vuur kon maken. Ze demonstreert hoe dat in zijn werk ging.

Op de hellingen zien we bodemprofielen. Doordat er steeds zandverstuivingen waren, zijn er dunne lagen van vruchtbare bodem overdekt met zand. De grove den kan op een arme bodem groeien.

We zien veel kuiltjes in het zand, van de larven van de mierenleeuw. Gijs Vermeulen schrijft in 1980: "Op het zand lijkt alle leven uitgestorven, maar er leven wel degelijk een

Thijssse.

Wandelingen en fietstochten organiseren voor iedereen, IVN-lid of niet was een van de speerpunten van de Vogelwerkgroep in het kader van natuureducatie. Bestemmingen als de Blauwe Kamer, de Wageningse Bovenpolder, het bekende rondje Rijn via Lexkesveer en Opheusden trokken deelnemers uit Ede en wijde omgeving.

Als groep trokken we er op uit naar de Amsterdamse Waterleidingduinen, de Hondsbossche zeevering, de Zuidpier van IJmuiden en de Ooypolder.

's Winters was er de dagtocht naar de Zuid-Hollandse en Zeeuwse eilanden voor de winter- en zeevogels. En voor de ganzen natuurlijk. Wie had toen kunnen denken dat je vandaag de dag voor vrijwel alle soorten ganzen alleen maar het Binnenveld hoeft te gaan?

Niet onvermeld mag blijven het Frieslandweekend. Meerdere keren waren we te gast in het vakantieverblijf van de familie Westendorp in Oudehaske. Van daar uit maakten we tochten naar de Lauwersmeer, de Afsluitdijk en Zuidwest Friesland. De enorme aantallen Brandganzen bij Anjum! Het is adembenemend wanneer er ruim dertigduizend brandjes boven je hoofd vliegen. Daar word je stil van.

Naast de Vogel Werkgroep belevenissen waren er de wandelingen met Gerrit van Roekel en Dick Klein Geltink op de Noord Ginkel, waarbij we genoten van alles wat groeit en bloeit en beweegt. Een anekdote wil ik hier nog vermelden: met Dick stonden we gebogen over een insect (ik weet niet meer welke) en luisterden naar zijn bevlogen verhaal over het bewuste dier. Toen we ons weer oprichten vertelde Gerrit van Roekel ons dat er net een das ons pad kruiste. Voor hen die Grimbeert nog nooit hadden gezien (en daar hoorde ik ook bij) was het even slikken.

De IVN-contacten die ik zo heb opgedaan in ruim 25 jaar tijd vind ik waardevol en de moeite waard om voort te zetten.

Gert Sleuwenhoek

De jeugdclubs

elk jaar een jaartje ouder en nog steeds jong.

Nadat bij diverse IVN-afdelingen navraag gedaan is naar ervaringen, vatten Laura Duindam, Marlies Vredendaal, Sanne van Boschginga en Joke Veltkamp na afloop van de schoolgidsenopleiding het plan op een jeugdclub te beginnen in Bennekom.

Op woensdagmiddag 30 oktober 1991 is het zover. Ongeveer 15 kinderen zijn met hun ouders gekomen. We zoeken bodemdiertjes, bekijken ze onder een microscoop, doen een spelletje en drinken limonade. Alle kinderen komen de volgende maand weer, zonder ouders, wel met vriendjes en vriendinnetjes. De jeugdclub is een feit!

De club krijgt subsidie van de gemeente, de bonnen moeten binnen een maand getoond worden en de spullen moeten naar het Milec <Mocht de club ophouden te bestaan>. De schepnetten zijn inmiddels versleten en vervangen, maar de pincetten worden nog jaarlijks gebruikt bij het braakballen pluizen.

aantal merkwaardige diersoorten. Na enig opletten vinden we het kuiltje met daarin de larve van de mierenleeuw. De larve is niet te zien, maar we weten dat hij erin moet zitten, wachtend op zijn prooi. Met een snelle handbeweging graven we hem uit en ja hoor, daar ligt hij met zijn buik op het zand."

38 jaar later doet Scilla precies hetzelfde. Later zien we ook de volwassen mierenleeuw bij een vennetje. Dit is gegraven en wordt gevoed door het grondwater. Vroeger werd het gebruikt als zwembad door de bewoners van Wekerom! Tegenwoordig staat het in de zomer regelmatig droog, maar nu is er nog water. We zien veel blauwe juffers, ook paartjes, en libellen.

Op de terugweg lopen we over het zand en komen bij een zo te zien vruchtbare plek, waar veel brandnetels en bramen groeien. Scilla was benieuwd naar de bodem en heeft hier onderzoek naar gedaan. Er bleek veel koolstof in te zitten. Wiebe vertelt dat ze in 1993 veel bomen hebben gekapt om het zand weer te laten stuiven en die bomen op deze plek hebben verbrand! Scilla laat zien hoe je van brandnetel touw kunt maken. In het laatste stukje door het bos passeren we niet meer gebruikte dassenlatrines.

Na afloop is er de gelegenheid om na te praten onder het genot van een sapje. Iedereen heeft erg genoten van deze wandeling.

Jeltje Zeelenberg

Herinneringen van een IVN-er vogelaar

Mijn eerste kennismaking met het IVN was in het voorjaar van 1990 tijdens een vroege vogelwandeling in de Sijsselt onder leiding van Rini Kools, Hans Westendorp en Jarko Meurs.

We hoorden en zagen o.a. de Gekraagde Roodstaart, zingend op de nok van het dak van het huis bij de spoorwegovergang, Goudvinken en -haantjes, meerdere soorten spechten, de Geelgors met zijn vertolking van de vijfde van Beethoven en veel zingende Vinken. Sommige van die Vinken hadden de gewoonte om aan het eind van hun slag nog een kort bonte spechtachtig geluid te maken. Voor mij was dat voor het eerst dat ik die 'toevoeging' bewust hoorde. Sindsdien valt het me op dat Vinken, waar ook in den lande je ze hoort, voor een deel dit geluid toevoegen aan hun slag. In de literatuur heb ik er nergens iets over gevonden, zelfs niet in het fameuze Vogeljaar van Jac. P.

De thuislocatie is na 26 jaar nog steeds het bos bij de Prins Hendrikweg rondom het gehuurde scoutinggebouw. De middag is met een half uur verlengd van 2 tot 4 uur.

Na 5 jaar stoppen Laura en Marlies. Nieuwe begeleiders komen en gaan. Als aanspreekpunt wordt Laura vervangen door Sanne. Wanneer Cindy Gillissen zich meldt, neemt zij het over, maar ze verhuist helaas binnen korte tijd. Imme Storm wordt contactpersoon tot de komst van Ineke Jansonius.

Intussen heeft de club een naam gekregen: "De Bosvriendjes".

Jarenlang heeft de club 20 tot 25 leden, die meestal heel trouw komen, maar verjaardagspartijtjes gaan natuurlijk voor. Als er veel afmeldingen zijn, zijn vriendjes en vriendinnetjes welkom en zo hebben veel kinderen in de loop van de jaren een of meerdere middagen meegedaan. In de loop van het jaar ontstond vaak een korte wachtlijst. Deze kinderen konden dan na de zomervakantie de plek innemen van kinderen uit groep 8 die afscheid namen.

In juni 2014 stonden er 23 kinderen op de wachtlijst. Voor de leiding was het heel frustrerend dat zij niet allemaal geplaatst konden worden en zoveel kinderen teleurgesteld moesten worden. Daarnaast was er behoefte een leeftijdsdifferentiatie aan te brengen. Het was niet altijd gemakkelijk om boeiend te zijn voor kinderen van 8 én 12 jaar.

In september 2014 gingen we verder met twee groepen van 20 kinderen, De Bosvriendjes waren voortaan voor kinderen van 8-10 jaar (groep 5-6). De oudere kinderen gingen voortaan naar De Woudlopers, een naam die ze zelf gekozen hebben. Ook de leiding en ledenadministratie splitste

Bosvriendjes lopen op touwbrug bij scoutinggebouw

op dat moment in tweeën. Dat was wennen in het begin, maar we hebben wel altijd veel voorbereiding gezamenlijk gedaan.

De basis van een jeugdclubmiddag is in al die jaren hetzelfde gebleven en Sanne en Joke zijn nog steeds actief bij de leiding! De kinderen zijn onverminderd enthousiast om een middag in de natuur te zijn, maar hebben daar wel op een andere manier aandacht voor. Voor werkbladen invullen, lezen, onderzoekjes of rustig observeren hebben de meeste kinderen geen rust meer. Instructie wat we gaan doen moet zo kort mogelijk, liever binnen een minuut dan langer. Ze willen veel bewegen en vragen veel "vrije tijd". Dat is niet altijd te realiseren als je een programma voor een groep hebt gemaakt. Wel proberen we steeds meer dingen te doen en vragen we steeds minder om te lezen of te schrijven. Het is tenslotte geen school. Stoere programma's worden gewaardeerd, vuur maken en je weg zoeken met een GPS. Al vragen ze bij dat laatste nu wel waarom de GPS geen touchscreen heeft.

De laatste jaren merken we dat de vrije woensdagmiddag niet meer vanzelfsprekend is. Veel kinderen hebben een continuïteit en kunnen niet meer om 14 uur in het bos zijn. Zal de belangstelling daarom minder geweest zijn afgelopen jaar? Komend schooljaar zullen we de tijden aanpassen aan deze ontwikkeling en de middag een half uur naar achteren schuiven. Jammer dat het in de winter dan zo donker is in het bos. Of een kans om nu eindelijk een keer een duister bos te verkennen?

De uitdaging voor de komende jaren is een balans zoeken tussen meegaan in de zap- en schermcultuur waarmee ook kinderen van de basisschool al opgroeien en een schermloze middag aanbieden in de natuur waarin je weer bij jezelf kunt komen en kunt focussen.

We gaan de uitdaging aan en hopen komend schooljaar weer twee volle groepen te kunnen begeleiden.

Joke Veltkamp en Ineke Jansonius

Bennekoms Nieuwsblad - 18 maart 1991

Jeugdclubs in Beeld

Mei: Bosvriendjes vangen waterbeestjes en zaaien bonen bij de Hoge Born

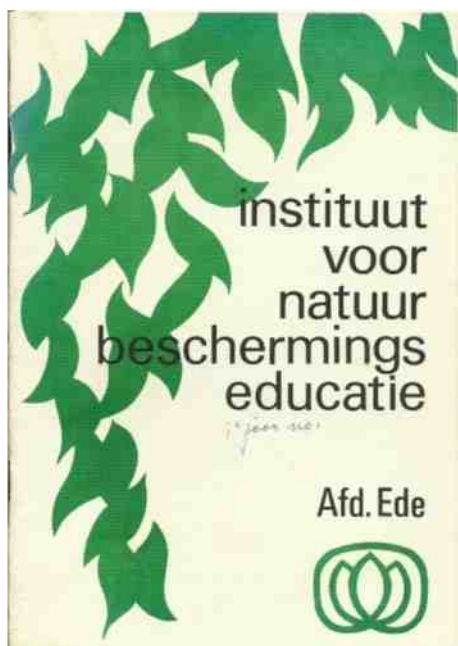
Mei: Woudlopers doen wateronderzoek bij de Horapoelen

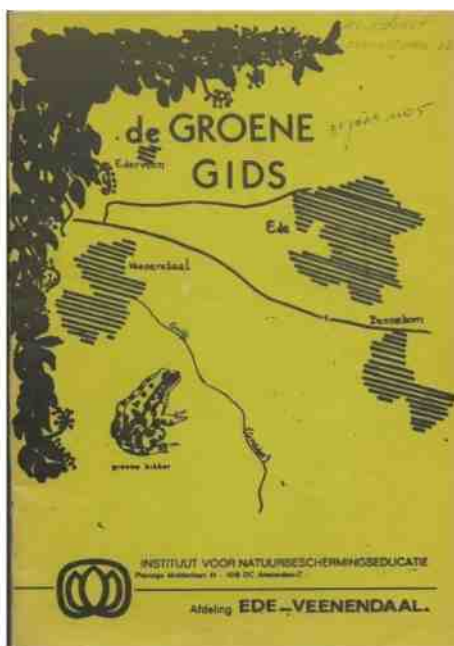
Juni: Bosvriendjeslopen over touwbruggen en bakken stokbrood boven kampvuurtje

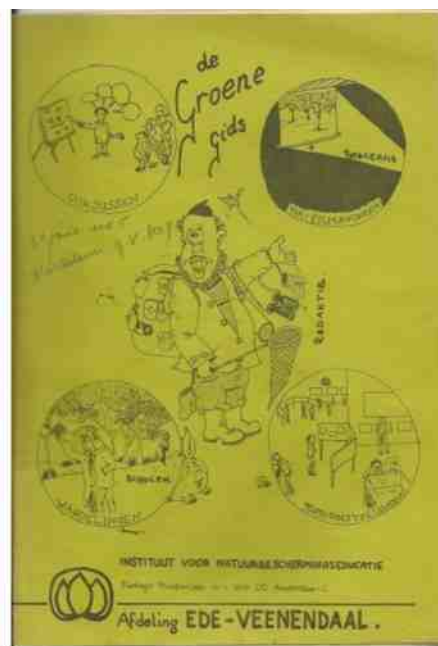
Juni: Woudlopers spelen levend stratego en maken vuurtjes om brood te bakken

jrg.1 no.1

jrg.3 no.5

jrg.5 no.5

Hoe het is gegaan met de Groene Gids?

In september 1978 wordt voor het eerst het contactblad uitgegeven. Het is de bedoeling om dat daarna elke twee maanden te doen. Dit blad heeft als doel iedereen op de hoogte te houden van wat er binnen de afdeling speelt. Van alle werkgroepen wordt hiervoor een bijdrage verwacht.

Redactie

De redactie bestaat in 1978 uit Gijs Vermeulen en Henk Hoefakker. Al snel komt J. Baër als illustrator de gelederen versterken. In 1980 bestaat de redactie zelfs uit vijf leden. Daarna schommelt de omvang tussen de vijf en twee leden. Gijs vormt tot 1986 de constante factor. Daarna vormen Resie Hendriksen, Gerard Speckman en ik zelf zo'n drie jaar de kern ook Conny van Es gaat deel uitmaken van de groep.

In 1989 treedt Joop Galesloot toe tot de "club". Zij zal samen met Inez Post en later ook met Marijke Pik en Theo Galesloot de kern vormen. Van 1981 tot 1984 staat Freek Fokkert, de schoolbioloog, aan de lat voor de tekening op de voorkant. Daarna zijn het zwart/wit afdrucken van foto's. Van 1999 tot 2006 illustreert Hans Roseboom de gidsen en maakt hij de tekening voor de voorkant. Joop en Theo zetten tot 2007 hun schouders onder de realisatie en verspreiding van de Groene Gids.

Inez draagt in 2008 het stokje over aan Sander Pruiksma en aan mijn persoontje. Vanaf die tijd maakt ook een bestuurslid, in dit geval Lydie Vriend, deel uit van de redactie. Eind 2008 wordt de redactie versterkt met Dennis Lebbing die voortaan de lay-out verzorgt. Frits Roest neemt in 2012 het stokje over van Dennis. Na de bestuurswisseling volgt Jeltje Zeelenberg Lydie op.

In de loop van 2015 stopt Sander het redactiewerk, maar hij blijft nog steeds zijn bijdrage als schrijver leveren. Leonie van Beek komt ons versterken en richt zich vooral op de lay-out en de realisatie van de Groene Gids met het nieuwe systeem. Zij gaat ook de website van de afdeling verzorgen. Dit jaar heeft Frits aangegeven dat hij zijn tijd meer wil inzetten voor andere activiteiten. Zijn plekje zal worden ingevuld door Corine Klapwijk.

De huidige redactie bestaat nu uit Corine, Jeltje, Leonie en Remieke Niermeyer.

Inhoud

In het blad wordt naast de bijdragen van de verschillende werkgroepen aandacht besteed aan flora, fauna, milieu en niet te vergeten de verschillende gebieden rond Veenendaal en Ede.

Gijs Vermeulen neemt ons in zeven afleveringen van "Zwervend over de Veluwe" mee op zijn ontdekkingstochten.

De serie "Even buiten kijken" vormt vanaf 1982 tot 1985 een vaste rubriek. Twee enthousiaste vogelaars starten in 1982 met: "Met het oog op ....".

Artikelen over zaken die betrekking hebben op milieu doorspekken de inhoud van de gidsen. In 1985 wordt het zelfs zo'n vijf jaar lang een vaste rubriek "Natuur en Milieu". In 1996 start Marjan Deurlo een serie over de geologische tijdschaal, van het Archeïcum tot en met "De laatste 1000 jaar" in 2005.

Enkele jaren wordt ook "De Ganzeveer" doorgegeven, maar ja, je moet dan ook wel willen en kunnen schrijven, daardoor vervliegt deze rubriek weer.

Dan is er ook "Bijzondere waarnemingen", het is ontstaan uit het melden van vogelwaarnemingen in de omgeving en

uitgegroeid tot een soort "fenoliijn". Toch droogt in 2014 die stroom meldingen op.

Als laatste de agenda. Oorspronkelijk was het doel van het contactblad onder andere iedereen op de hoogte te houden van de activiteiten binnen de afdeling. De agenda is daarom een vast onderdeel van elke gids. Sander, Frits en hun voorgangers hebben daar heel wat uurtjes in zitten. Met de huidige mogelijkheden van website en Nieuwsbrief wordt de functie van papieren informatie minder belangrijk.

Uiterlijk

Tot 2008 wordt het contactblad vanaf de derde jaargang Groene Gids genoemd in zwart/wit uitgegeven. Alleen de kaft kent groene accenten of is van groen papier. Vanaf dan verschijnt op de voorkant een kleurige natuur gerelateerde foto. Inez verwoordt in haar blik terug: 'Mijn "laatste" Groene Gids' (2006-4 pagina 26) de ontwikkeling van het tot stand komen van de gids.

"In de loop van (tientallen) jaren heb ik de GG zien groeien van een dubbel A4-tje met een opsomming van publiekswandelingen tot het formaat van nu.

In het begin werd de kopij per brief aangeleverd, (al dan niet met bijbehorende zwart/wit plaatjes), daarvan kan ik me nog wel een paar mooie handschriften herinneren.

Het uitwerken van de kopij gebeurde eerst op een mechanische en later op een elektrische schrijfmachine (met correctielint!!). De lay-out kwam met knippen en plakken tot stand. Tegenwoordig is het met computer/e-mail/internet ook knippen en plakken, maar dan met enkele toetsaanslagen. Werd de gids eerst als een stapeltje papier naar de drukker gebracht en later op een diskette, nu is een klik op verzenden voldoende.

Die ontwikkeling is ook te zien in het uiterlijk van de Groene Gids.

Was het eerst een eenvoudig gekopieerde uitgave of een in zwart/wit uitgevoerd offset product, is het nu uitgegroeid tot de glossy waarmee we in deze tijd voor de dag kunnen komen.

Het formaat is sinds 2015 van A 5 gegroeid naar A 4.

De lay-out is van knippen en plakken uitgegroeid tot een hoogstandje van digitaal ontvangen, knippen/plakken en versturen. Daaraan hebben Dennis Lebbing, Frits Roest en nu Leonie van Beek hun steentjes bijgedragen.

Lezersonderzoek

In 2006 is een enquête gehouden onder de lezers van de Groene Gids.

Bijna iedereen leest hem, meer dan de helft zelfs van kaft tot kaft.

Het formaat wordt positief beoordeeld, maar het lettertype en de afdrukkwaliteit kan beter.

De agenda scoort hoog. Dat geldt ook voor de verslagen van de werkgroepen.

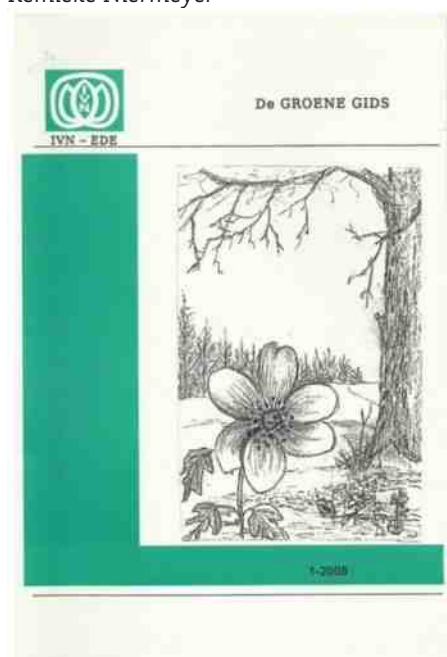
De belangstelling van de lezers gaat vooral uit naar informatie over de werkgroepen, activiteiten en excursies. Ook de informatie via de website bevalt goed.

Vooruitblik

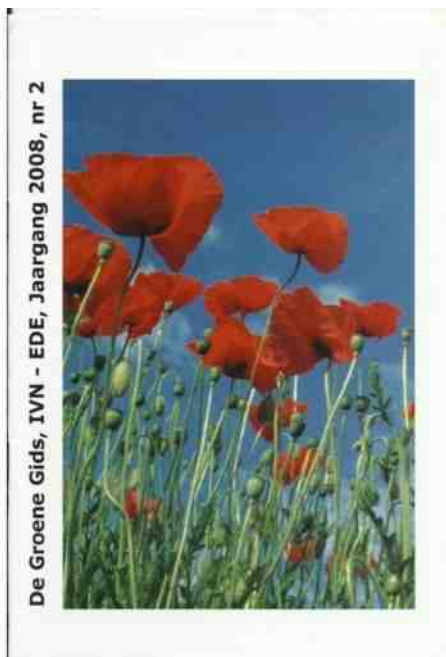
Ja de mogelijkheden voor het verspreiden van informatie zijn veranderd. Naast de Groene Gids zijn er nu de website en niet te vergeten de Nieuwsbrief. Voor snelle informatie voorziening zijn die laatste twee een beter medium.

Blijft over de meer uitgebreide informatie vanuit de werkgroepen, "diepgaande" informatie kennisoverdracht over actuele onderwerpen, impressies en vast nog meer.

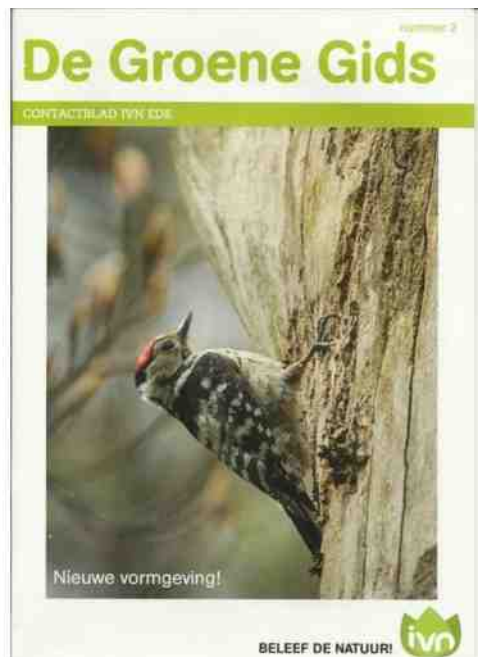
Remieke Niermeyer

Jrg 2008 no.1

Jrg 2008 no. 2

Jrg 2015 no.2

Werkgroep logo's

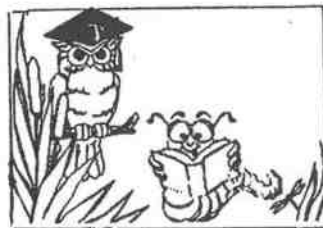
Vogels

Het Winkeltje

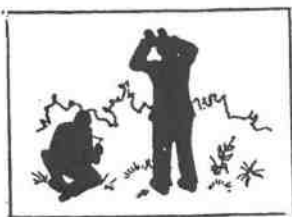
Scholen

Cursus/Lezingen

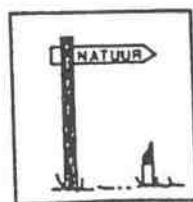
Wandelingen

Natuurwerkgroep Otterlo

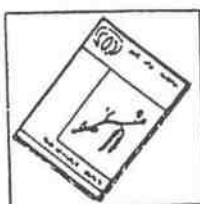
Fotografie

Natuurpaden

Flora

Groene Gids

Jeugdclub De Bosvriendjes

Het fladdert mussen

Nu het zo'n lange tijd super droog is geweest ben ik in mijn tuin de vogels bij gaan voeren. Op enkele plekken kunnen ze zich tegoed doen aan een mengsel van zonnepitten en gierstzaad. Natuurlijk staan er ook schalen met water.

Na enkele dagen tel ik zo'n 20 mussen (pa, ma en fladderende kleintjes), kool- en pimpelmezen, turkse tortel, houtduif, groenling, "fitjaf" en soms een boomklever.

Het is leuk te zien hoe een "dikke" mus het kleine voerbakje tegen aanvliegers verdedigt. Na wat rumoer in een buurtuin schiet alles de struiken in.

Dan komt er een koolmees op dat bakje, maar wordt verjaagd door een kordate pimpel. Daarna weer verjaagd door zo'n super mus.

Ach ja als vogel moet je van de gelegenheid gebruik maken.

Remieke Niermeyer

Bespiegelingen over de toekomst

Als je al die leuke en boeiende artikelen leest over het verleden van onze afdeling dan vraag je je ook wel eens af hoe het in de toekomst met IVN Ede zal gaan. Met Ede aan zee en savannes op de Veluwe? Of is dat doemscenario voorlopig nog niet aan de orde.

Wat als een rode draad door de historie van onze afdeling loopt zijn de werkgroepen. Het succes van een afdeling staat of valt met hoe de werkgroepen functioneren. Dat zal in de toekomst net zo zijn. Sommige werkgroepen stoppen en nieuwe ontstaan of krijgen een nieuw elan, zoals nu te zien is met onze Vogelwerkgroep. Daarnaast is het van groot belang om jaarlijks een aantrekkelijk activiteitenprogramma te kunnen blijven aanbieden. Samen met de excursies van de scholenwerkgroep bereiken we daarmee een heel groot en dankbaar publiek van jong en oud.

Kijk je naar het aantal leden van onze afdeling, bijna 200, dan is dat een mooi aantal. Maar niet alle leden zijn even actief. Ongeveer de helft is actief betrokken bij een werkgroep, het bestuur of helpt bij het rondbrengen van de Groene Gids. De andere helft is lid omdat zij IVN Ede graag financieel wil steunen en zo nu en dan mee wil doen met een activiteit van onze afdeling. Dat is ook heel fijn. Er zitten ook veel ouderen bij die niet meer in staat zijn om actief een bijdrage te leveren.

Belangrijk blijft de werving van nieuwe leden. Gelukkig is de naamsbekendheid van IVN gegroeid, door eigen activiteiten, maar ook door landelijke IVN campagnes.

Actieve leden komen er vooral bij door onze cursussen. De Natuurgidsen opleiding en de Schoolgidsen cursus. Voor de toekomst is het van belang dat we deze cursussen blijven geven en aantrekkelijk houden.

De samenwerking die we nu hebben met IVN ZW Veluwezoom, IVN Veenendaal-Rhenen en KNNV zal sterker worden. Onze activiteiten vullen elkaar goed aan en de gezamenlijke kennis is echt nodig om bijvoorbeeld een natuurgidsen opleiding goed te kunnen bemensen.

Ook de samenwerking met landelijk IVN zie ik toenemen. De ondersteuning die zij biedt via het beheer van de website, intranet, ledenadministratie, contributie inning, de webshop en cursusmateriaal is voor ons cruciaal. Nog meer dan nu zal gezamenlijk optreden win-win situaties opleveren, zoals met IVN Het Groene Wiel, de landelijke slootjesdagen en de folders voor de paddestoelen excursies. Zij kunnen helpen bij een groter gebruik van sociale media en met handige app's voor onze activiteiten.

Vorig jaar is de Meerjarenvisie IVN 2021 verschenen met de vier thema's Kind en Natuur, Natuur en Gezondheid, Natuur in de buurt en Natuur en Recreatie. Onze activiteiten passen hier goed bij, maar bij sommige nieuwe thema's zouden we best meer activiteiten kunnen ontwikkelen. Zoals bijvoorbeeld bij Operatie Steenbreek of bij Grijs, groen en gelukkig. Wie worden onze nieuwe vrijwilligers voor deze thema's?

De mogelijkheden om ook in de toekomst een enthousiaste, bruisende IVN afdeling Ede te blijven zijn zeker aanwezig. Wat we hebben, blijven we doen en door het stellen van nieuwe doelen zullen we zeker bereiken wat we willen.

Eén ding is zeker, wat blijft is onze gezamenlijke drive om mensen, groot en klein, te laten genieten van de natuur en een stukje natuurbeleving mee te geven, nu en in de toekomst. Dat zit in onze genen!

Hans Gonggrijp

Agenda

IVN EDE september

Za 1 september 14.00 uur Waterbeestjes vangen voor jong en oud, start P-plaats Horalaan bij 1e weg rechts 800m vanaf Edeseweg in Ede, N 52 01 10.1, E 5 40 49.0. Gidsen Wiebe Verbaan 0318611947; Joke Veltkamp 0317420703; Albert Loef

Za 22 september 10.00 uur De seizoenen van het Bennekomse Bos, start slagboom aan het eind van de Hullenberglaan in Bennekom, N 51 59 48.3, E 5 41 20.0. Gids Arjen Barten 0318430659

Za 29 september 14.00 uur Kabouterwandeling voor kleuters en (groot)ouders, start P-plaats N304-Koeweg, N 52 03 18.7, E 5 40 48.5. Duur 1,5 uur €1, p/kind, max 20, opgave uiterlijk 28 september via kabouterwandeling@ivn-ed.nl. Gidsen Ineke Jansonius en Remieke Niermeyer

Za 29 september Lange afstandswandeling, duur 5 uur exclusief pauzes. Plaats en tijd zie www.ivn.nl/afdeling/ivn-ed Gidsen Sander Belgraver 0318619779; Sanne van Boschginga 318576154

oktober

Za 6 oktober 14.00 uur Korte fotoworkshop met IVN-natuurfotografen, start vanaf de parkeerplaats aan de N304 (=Koeweg), N 52 3 18, E 5 40 50.5. Info Dick Klein Geltink 0318632673; Fred van Wijk 0318651436

Za 13 oktober 14.00 uur Paddenstoelen in het Edese bos, start vanaf de parkeerplaats aan de N304 (=Koeweg), N 52 3 18, E 5 40 50.5. Gidsen Piet en Tiny Griffioen 0318610376; Dick Klein Geltink 0318632673

Zo 21 oktober 14.00 uur Najaarswandeling omgeving Bosbeek, start NIVON-huis Bosbeekweg 19-21 in Bennekom, N 52 0 36.6, E 5 43 58.1. Gidsen Jeltje Zeelenberg 0318413486; Hans Gonggrijp 0318840409

Za 27 oktober 14.00 uur Kabouterwandeling voor kleuters en (groot)ouders, start oprit Born, Bornweg 12, Bennekom N 52 00 00.8, E 5 41 23.1; Duur 1,5 uur, €1, p/kind, max 20, opgave uiterlijk 26 oktober via kabouterwandeling@ivn-ed.nl. Gidsen Ineke Jansonius en Remieke Niermeyer

Za 8 december 14.00 uur De seizoenen van het Bennekomse Bos, start slagboom aan het eind van de Hullenberglaan, N51 59 48.3, E 5 41 20.0. Gids Arjen Barten 0318430659

IVN VEENENDAAL-RHENEN

september

Vrijdag 21 september 19:00 tot 23:00 uur Burlen van edelherten, video + avondwandeling. Start, "De Groenhof", Karel Fabritiusstraat 3, Veenendaal. Gidsen: Jannie van der Linden en Bert van Leeuwen. LET OP: maximaal 16 personen, auto-excursie, opgeven bij Jannie van der Linden 0318 - 52 25 83, bij verhindering afmelden!

Zaterdag 22 september 09:30 uur Klompenpad "Meulunterenpad", wandeling 7 km (verkorte route, start, Hotel "De Wormshoef", Dorpstraat 192, Lunteren. Gidsen Maja Stavleu en Dorthy Reijn LET OP: opgeven: 06 - 11 16 84 31 of d.reijn@xs4all.nl

Zaterdag 29 september 14:00 tot 16:00 uur Paddenstoelenexcursie "Landgoed Prattenburg", start: parkeerplaats "Groene Entree Prattenburg", Cuneraweg, Rhenen (bij Veenendaal). Gidsen Aly van Eijk en Jannie van der Linden LET OP: spiegeltje meenemen

oktober

Zaterdag 13 oktober 14:00 tot 16:00 uur Paddenstoelenexcursie "Grebbeberg en Laarsenberg", start parkeerplaats Grebbeberg (bij het monument,)Rhenen. Gidsen Aly van Eijk en Jannie van der Linden LET OP: spiegeltje meenemen

Zaterdag 20 oktober 14:00 tot 16:00 uur Paddenstoelenexcursie "Elsterbos", start parkeerplaats einde van Cuneraweg, Rhenen (bij Veenendaal), SBB geeft toestemming te rijden op de Cuneraweg langs Prattenburg. Gidsen Aly van Eijk en Jannie van der Linden LET OP: spiegeltje meenemen

Woensdag 24 oktober 14:00 tot 15:30 uur "Herfst" voor Oma-Opa en kleinkinderen, start hoek Slaperdijk / Dijkstraat-west Veenendaal. Gidsen: Ingrid Belser en Jannie van der Linden. LET OP: opgeven bij Jannie van der Linden 0318-522583.

IVN ZUIDWESTVELUWEZOOM

Zie <https://www.ivn.nl/afdeling/zuidwest-veluwezoom/activiteiten>

KNNV WAGENINGEN E.O.

Zie <https://www.knnv.nl/knnv-afdeling-wageningen/agenda-afdeling>